

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 748

18. KOLOVOZA 2017. CIJENA 50 DINARA

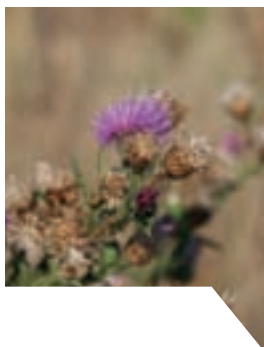
ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

■ **»Svetkovina dostojanstva,
ponosa i zahvalnosti«**

10

Klimatske promjene
Saharski toplotni udari

12

Lazo Vojnić Hajduk,
dopredsjednik UBH *Dužijanca*
**Tradicija čuva
vatra života**

19

Izmjene krovnih zakona
o manjinskim pravima (2.)
**Ad hoc rješenja
umjesto strateških
opredjeljenja**

22

Održan 13. *Bodrog fest*
u Monoštoru
**Razigrana
monoštorska fešta**

30

Titus Mačković –
subotički graditelj (2.)
**Najamne i obiteljske
palače**

43

Maraton lađa na Neretvi 2017.
**Potopljeno
18. mjesto**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat,

Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrčka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Više od običaja!

Iako je ove, izuzetno sušne godine, 13. kolovoza kiša padala skoro cijeli dan te su svečana povorka i program na trgu u okviru središnje proslave *Dužijance* u Subotici izostali – bilo je itekako lijepo. Kao i prethodnih godina svi koji su uključeni u pripreme i organizaciju uradili su svoj posao bez greške i mi, koji nismo iskusili sve teškoće i brige oko svih mogućih detalja u organizaciji ove manifestacije, mogli smo samo uživati u riječima svećenika, pjevanju zbora, bogatstvu i ljepoti nošnji, osjećaju zahvalnosti, zajedništva i ponosa. Bilo je svečano i lijepo.

Vjerojatno su se, ipak, svi oni koji su se pripremali za svečanu povorku i program osjećali pomalo uskraćeni, pogotovo oni koji su prvi puta obukli nošnju i željeli sudjelovati u povorci ili su pak sami izradili novu nošnju baš za ovogodišnju *Dužijancu*, pripremali konje i karuce... Uskraćeni za prolazak ulicama svoga grada kada se sva ta ljepota želi prikazati i podijeliti sa svima onima koji to žele vidjeti. Ipak, i ovako je bilo lijepo i posebno.

Kruh od novog žita su gradonačelniku **Bogdanu Labanu** predali bandaš **Luka Gabrić** i bandašica **Ana Ivanković Radak** u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske umjesto na trgu, a gradonačelnik je poručio kako je *Dužijanica* vremenom postala mnogo više od narodnog običaja. To je manifestacija u kojoj se prepliću tradicionalno i suvremeno, seosko i gradsko, svjetovno i duhovno, to je jedan jedinstveni kulturni projekt, pokretni etnološki i tehnički muzej, kazao je te je poručio kako će ova žetvena svečanost još dugo biti jedna od najbitnijih manifestacija u gradu i da bi njena pojačana promocija pridonijela širenju turističke ponude Subotice, kako je rekao »tim prije što bismo imali što pokazati«.

Sva događanja iz programa *Dužijance 2017. Hrvatska riječ* je detaljno pratila i izvještavala slikom i riječi, na čemu nam je zahvalio predsjednik UBH *Dužijanica* **Marinko Piuković**. »Želimo da to tako ostane i u budućnosti, neka naša suradnja bude primjer i doprinos razvitku i boljitku naše hrvatske zajednice«, poručio je Piuković. Mi samo možemo ovoga puta reći, kako je lijepo kada vam se netko zahvali za trud i dobro urađen posao. I zato: veliko hvala i svima onima koji su uz veliku ljubav, posvećenost, trud i rad sudjelovali u pripremama i realizaciji *Dužijance*.

J. D.

Predaleko od duha Deklaracije

»**N**edostatak političke volje je istinski razlog zašto problem političke zastupljenosti hrvatske nacionalne manjine u parlamentu nije riješen ni godinu dana od potpisivanja *Deklaracije o unaprjeđenju odnosa i rješavanju otvorenih pitanja između Republike Hrvatske i Republike Srbije*«, rekao je predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** u razgovoru za beogradski list *Danas*.

On je podsjetio da su predstavnici hrvatske manjinske zajednice tada predložili da se u Srbiji primijeni model zastupljenosti manjina koji je već na snazi u Hrvatskoj.

»U Tavankutu, na sastanku dvaju predsjednika republika s legitimnim predstavnicima hrvatske zajednice u Srbiji, bilo je riječi o svim problemima i izazovima s kojima se srbijanski građani hrvatske nacionalnosti suočavaju. Među njima, spomenuto je i neriješeno pitanje političke participacije, tj. garantiranih mandata u predstavničkim tijelima vlasti na svim nivoima te u izvršnom dijelu na regionalnoj i lokalnoj razini – model koji postoji u Hrvatskoj za manjine. U tom smislu, predstavnici hrvatske manjine su posebno istaknuli da je to i međunarodno preuzeta obveza Srbije – to se izričito navodi u članku 9. Međudržavnog sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina između Hrvatske i Srbije iz 2004.«, rekao je Žigmanov i istaknuo da se do danas ništa od dogovorenog nije primijenilo jer je »sve vrijeme nedostajalo političke volje!«

Žigmanov je istaknuo kako je za vrijeme vlasti Demokratske stranke to »supstituirano dobivanjem prolaznih mjesta za predstavnike DSHV-a na njihovim koalicijskim listama i određenih mjesta u izvršnoj vlasti u AP Vojvodini i pojedinim lokalnim samoupravama«. Međutim, kaže Žigmanov, »ni ta, okrnjena rješenja političke participacije nacionalnih manjina Srpska napredna stranka nikada nije ni imala za ponudu. Zašto? To je pitanje za

njih. Inače, DSHV inzistira na dosljednoj primjeni sporazuma«.

Nakon više od godinu dana od simboličnog susreta na mostu predsjednice Hrvatske **Kolinde Grabar-Kitarović** i tadašnjeg premijera, a sada predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića**, vladajuće političke strukture u obje zemlje nisu uradile ni približno dovoljno kako bi se dogovori s papira implementirali u realnom prostoru i vremenu, prenosi *Danas*.

Žigmanov smatra kako je nedopustivo da građani Srbije hrvatske nacionalnosti nemaju zastupnike u državnim institucijama.

»Sam Sporazum ne spominje broj garantiranih mjesta već ističe da će se »osigura-

ti zajamčena mjesta' u navedenim segmentima vlasti, ono što danas imaju Srbi u Hrvatskoj – tri zastupnika u Saboru, 10-ak dožupana i više od 40 dogradonačelnika ili zamjenika načelnika općina! A gdje su u odnosu na takvo zakonsko rješenje Hrvati u Srbiji? Ne sudjeluju u procesima odlučivanja«, ukazuje Žigmanov za list *Danas* i dodaje da je problem i dalje na istoj adresi kod »predstavnik aktualne vlasti«.

Žigmanov je istaknuo kako česti sukobi između dužnosnika dvije države i njihove zapaljive izjave ne doprinose normalizaciji odnosa između nekada zaraćenih strana, kao i da situacija na terenu ne oslikava sporazume koji se često potpisuju.

»*Deklaracija* je bila izraz dobre volje da se obnovi i proširi normalizacija odnosa između Hrvatske i Srbije, što je djelomice i postignuto, napose kada je riječ o izravnoj bilateralnoj komunikaciji. No, ne treba se zavaravati, sve je to daleko od poželjnog i potrebitog, ne samo kada je riječ o položaju Hrvata u Srbiji ili Srba u Hrvatskoj. Toga su ponajbolji primjeri događaji oko *Oluje* i poruke koje su se upućivale javnosti. One su, naime, predaleke od duha *Deklaracije*«, zaključio je u razgovoru za *Danas* Žigmanov.

Konstituiran novi Savjet MZ Sonta

Na sjednici održanoj u ponedjeljak, 14. kolovoza, verificirani su mandati devetero novoizabranih članova Savjeta MZ Sonta. Prethodno je dužnosti razriješen predsjednik Privremenog savjeta **Veljko Bačić**. Na prijedlog MO SNS-a za predsjednika Savjeta izabran je poljoprivrednik **Dejan Stojaković**, a za njegovu zamjenicu medicinska sestra **Sanja Jakšić**. »Hvala svima koji su svoj glas dali nama, a hvala i članovima Savjeta na izboru za predsjednika. Neću ništa obećavati, spreman sam na predan rad u cilju provođenja našega programa za dobrobit svih Sončana«, kaže Stojaković.

I. A.

Naprednjacima vlast u mjesnim zajednicama

Na izborima za savjete mjesnih zajednica koji su održani u 13 gradskih i seoskih mjesnih zajednica na teritoriju Grada Sombora grupe građana iza kojih stoji Srpska napredna stranka osvojile su apsolutnu pobjedu. U svim mjesnim zajednicama, osim u Doroslavu, SNS će imati apsolutnu većinu u savjetima. U nekoliko mjesnih zajednica kandidati grupe građana iza kojih stoji SNS bili su jedini na glasačkim listićima.

Pravo glasanja imalo je oko 49.000 birača. Izlaznost u gradu bila je od 15 do 27 posto, a u selima od 31 do 60 posto.

Z. V.

Prepekova jesen novosadskog HKUPD-a Stanislav Prepek

Četrdeset priča pristiglo na natječaj

HKUPD Stanislav Prepek iz Novog Sada je prošle godine utemeljilo svoju novu manifestaciju: *Prepekova jesen*. U sklopu manifestacije objavljuje se i istoimena zbirka kratkih priča autora koji pišu na standardnom hrvatskom jeziku. U zbirku ulaze neobjavljene priče pristigle na natječaj kojega raspisuje udruga, a u izboru stručnog žirija koji radi u sastavu – **Dragana V. Todosreskov, Pavle Domonji i Marko Kljajić**.

Prošle je godine u prvoj zbirci takve vrste – *Prepekova jesen 2016.* – tiskano 16 priča (na 80 strana), a udruga Stanislav Prepek je i ove godine raspisala natječaj za neobjavljenu kratku priču. Odziv je bio velik; uredništvo je stručnom žiriju (u istom sastavu kao i prošle godine) uručilo preko 40 radova koji zadovoljavaju uvjete natječaja.

»Pošto je natječajem predviđeno da autori dostave do tri kratke priče i da se nekim autorima tiska više od jedne priče, ovaj je put žiri prinuđen autorima koji su poslali više priča objaviti samo jednu, najbolju priču, jer bi u suprotnom zbirka bila preobimna. Naime, troškovi pripreme i tiskanja zbirke, a posebno troškovi organizacije manifestacije – pozivnice, plakete, nagrade, zakup prostorija, smještaj gostiju iz inozemstva, domjenak i dr., daleko nadmašuju dobijena sredstva na natječajima i namiću se doniranjem članova naše udruge, korištenjem vlastite opreme i sred-

stava – telefoni, računala, automobili i dr. i volontiranjem, pa je i tiskanje zbirke predviđeno samo na stotinjak strana. Napominjemo da smo u ovoj godini dobili jedino od Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske sredstva za dvije manifestacije u ukupnom iznosu od 15.000 kuna, tj. oko 250.000 dinara«, navodi potpredsjednik HKUPD-a Stanislav Prepek i voditelj Književnog kluba te udruge **Branimir Miroslav Cakić**.

»Ako se zna da nemamo svoje prostorije niti ikakva sredstva za rad – telefon, računalo i sl. i da to traje više od jednog desetljeća, jasno je da su članovi našeg društva materijalno i moralno iscrpljeni, da splašnja entuzijazam i prijeti opasnost gašenja udruge. Znamo da je situacija slična u mnogim drugim udrugama, ali hrvatska kulturna udruga u gradu europske kulture Novom Sadu ne bi se smjela ugasiti, posebno što je nositelj pisane hrvatske riječi, koja ostaje vječno na ovim prostorima«, dodaje Cakić.

Osim *Prepekove jeseni*, HKUPD Stanislav Prepek već od ranije organizira i pjesničku manifestaciju *Prepekovo proljeće* u okviru koje se objavljuje istoimena zbirka pjesama. Udruga je pokrenula i ediciju *Prepekovi pjesnici*, u okviru koje su dosad objavljena dva naslova.

D. B. P.

Bakota novi veleposlanik Hrvatske u Srbiji

Novi veleposlanik Hrvatske u Beogradu od 1. rujna bit će **Gordan Bakota**, dosadašnji pomoćnik hrvatskog ministra vanjskih poslova.

Predsjednica i premijer Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović** i **Andrej Plenković** postigli su dogovor oko imenovanja veleposlanika u nekoliko država, uključujući Srbiju, prenio je zagrebački *Jutarnji list*.

Bakota je tijekom karijere bio veleposlanik u Austriji i Turskoj, a u Beograd dolazi s mjesta pomoćnika ministra vanjskih poslova.

Mijo Marić novi ravnatelj HMI

Novi ravnatelj Hrvatske matice iseljenika je **Mijo Marić**, koji je preuzeo tu dužnost 18. srpnja. Rođen je 1954. godine u Brčkom. Pedagošku akademiju (razredna nastava), kao i Filozofski fakultet (pedagogiju i psihologiju) završio je u Sarajevu. Pri IGW-

u (Institut für Integrative Gestalttherapie Würzburg) završio je edukaciju iz gestalt terapije, a polazio je, uz edukaciju iz psihodrame, i niz drugih. Posjeduje ECP – europski certifikat iz psihoterapije i EAGT – europski certifikat iz gestalt terapije.

Radio je u školi kao nastavnik, pedagog i psiholog i direktor škole, na profesionalnoj orijentaciji i izboru kadrova. U Gradskom poglavarstvu radio je na poslovima šefa Službe studijsko-analitičkih poslova, a bio je povremeni savjetnik ministra obrane BiH, odgajatelj, savjetnik i voditelj u SOS Kući za mladež, kao i savjetnik u waldorfskoj školi. Ravnatelj je Zaklade *Prsten* koja stipendira učenike i studente.

U Subotici održana središnja svečanost *Dužijance*

»Svetkovina dostojanstva, ponosa i zahvalnosti«

Proteklog vikenda obilježena je središnja proslava žetvene svečanosti bunjevačkih Hrvata u Subotici i okolici – *Dužijanca*. Ova, 106. po redu manifestacija *Dužijance*, koja je započela još u travnju blagoslovom žita na Markovo i potom nastavljena nizom programa, svoj vrhunac doživjela je euharistijskim slavljem u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske 13. kolovoza.

Misnom slavlju prethodio je ispraćaj bandaša **Luke Gabrića** i bandašice **Ane Ivanković Radak** iz kolijevke *Dužijance*, crkve sv. Roka gdje je bandaškom paru te svim ostalim seoskim bandašima i bandašicama kao i *najlipčim* pratiocima bandaškog para blagoslov podijelio mons. dr. **Andrija Anišić**, župnik ove župe i predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* – udruge koja je i organizator ove manifestacije.

Zbog loših vremenskih uvjeta ove godine izostala je svečana povorka kroz grad sudionika *Dužijance* odjevenih u narodne

Mons. dr. Vjekoslav Huzjak

nošnje, a bandaš i bandašica predali su kruh od novoga žita gradonačelniku **Bodganu Labanu** u katedrali-bazilici.

Više od običaja

Nakon što je primio kruh i pokazao ga na sve četiri strane svijeta, gradonačelnik Laban je pohvalio veliki broj mladih uključenih u *Dužijancu* i istaknuo da je to jedna od najbitnijih manifestacija u Subotici.

»Sudjelovanje velikog broja mladih u svih 30 događaja vezanih za ovogodišnju *Dužijancu* istovremeno i raduje i nagovješta-

Marinko Piuković, mons. dr. Andrija Anišić, Bogan Laban, Ana Ivanković Radak, Luka Gabrić i mons. dr. Vjekoslav Huzjak

va da će ova žetvena svečanost još dugo biti jedna od najbitnijih manifestacija u našem gradu», rekao je Laban i dodao da bi *Dužijanca* kao svetkovina dostojanstva, ponosa i zahvalnosti uvijek trebala predstavljati simbol zajedništva.

Laban je govorio i o nekadašnjoj važnosti risa za život te same manifestacije za turističku promociju Grada.

»Ris – ručno košenje žita svojevremeno je bio jedan od najtežih i najvažnijih poslova marljivih zemljoradnika s ovih prostora. Taj posao su čekali, za njega se pripremali, a kad su ga obavili znali su da će kruha biti i za iduću godinu. Zato su završetak risa proslavljali ponosno i s velikom radošću. Iz tog veselja koje se

»Sudjelovanje velikog broja mladih u svih 30 događaja vezanih za ovogodišnju Dužijancu istovremeno i raduje i nagovještava da će ova žetvena svečanost još dugo biti jedna od najbitnijih manifestacija u našem gradu«, rekao je gradonačelnik Laban

Bandaški par s malom bandašicom Martinom Dulić i malim bandašom Martinom Vukovim

događalo u salašarskim obiteljima poslije žetve nastala je *Dužijanca* kao običaj zahvalnosti Bogu na rodu pšenice. S obzirom na to da je *Dužijanca* vremenom postala mnogo više od narodnog običaja, izvjesno je da bi njezina pojačana promocija pridonijela širenju turističke ponude našeg grada, tim prije što bismo imali što pokazati, a između ostaloga pokazali bismo da je *Dužijanca* manifestacija u kojoj se prepliću tradicijsko i suvremeno, seosko i gradsko, svjetovno i duhovno«, rekao je gradonačelnik.

Gradonačelnik je poručio i da će subotička lokalna samouprava i ubuduće podržavati *Dužijancu*.

Hvala i slava Bogu

Euharistijsko slavlje predvodio je biskup Bjelovarsko-križevačke biskupije mons. dr. **Vjekoslav Huzjak** uz suslavlje biskupa Subotičke biskupije mons. dr. **Ivana Pénzesa** i drugih svećenika biskupije.

»Neka nam ova *Dužijanca* bude zahvala Bogu i radost što možemo kao kršćani zajedno živjeti. Što možemo kao hrvatski narod činiti nešto lijepo u zajedništvu s drugim narodima, zajedno stvarati zajednicu koja čini čovjekov život radosnim, blagoslovljenim i lijepim«, poručio je mons. Huzjak vjernicima.

On je istaknuo i da je ljepota dodir božanskoga i ljudskoga te da noseći nošnju sudionici *Dužijance* svjedoče ono što su im namrijeli preci.

»Ljepota je garancija, mjesto gdje se Bog objavljuje čovjeku. Ljepota, istina i dobrota je nešto što čovjeka diže, što mu ne dopušta da potone u blato ovoga svijeta. Ove naše nošnje su izraz te ljepote, te nade, toga života. Zato je radost ne samo vidjeti vas, nego vjerujem i nositi ovu nošnju. Jer mi, noseći ovu nošnju, svjedočimo ono što su nam namrijeli naši stari.«

Mons. Huzjak u propovijedi je govorio i o zrnu koje kada padne na zemlju počne klijati svjedočeći na taj način da je sve dar od Boga, pa tako i to.

»Razum nalaže čovjeku da kada vidi plodove zemlje, kada vidi zemlju koja donosi rod, zemlju koju koristi da bi mogao živjeti, koji odgovor bi trebao biti nego hvala i slava Bogu i radost što možemo kao ljudi živjeti od ploda, od rada svojih ruku«, rekao je mons. Huzjak.

Istoga dana poslijepodne dio Organizacijskog odbora *Dužijance* položio je u parku ispred Gradske kuće vijenac od žita na spomenik *Risaru* i spomen bistu **Blaška Rajića**, svećenika i župnika koji je objedinio sve dužijance u jednu. Navečer su bandaš i bandašica s predstavnicima UBH *Dužijanaca* posjetili grob Blaška Rajića. Tradicionalno *Bandašicino kolo* održano je u večernjim satima na gradskom Trgu.

Tamburaška večer – jedina kompletna

Tamburaška večer, događaj kojim je započela središnja proslava *Dužijance* i jedini kojem vremenske (ne)prilike nisu onemogućile održavanje na otvorenom prostoru tijekom protekloga vikenda, priređen je u petak, 11. kolovoza na gradskom trgu. Uz neizostavne zvuke tamburice, posjetiteljima su predstavljeni ovogodišnji bandaš i bandašica te izabrana tri para njihovih pratilaca.

Bandašicu Anu Ivanković Radak i bandaša Luku Gabrića predstavio je katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**.

Za tri para pratitelja bandaša i bandašice natjecalo se sedamnaest mladića i djevojaka u bunjevačkoj narodnoj nošnji. Kriteriji za žiri, kojeg su činili **Senka Horvat, Kristina Tokodi Križan, Marinko Stantić, Jelena Lipozenčić i Dajana Šimić**, bili su stas, nastup i hod, izgled glave, lica i frizure, izgled i usklađenost nošnje, obuće i opći dojam. Na temelju toga, za prvog pratioca i pratilju izabrani su **Dario Tumbas i Marija Gabrić**, drugi par su **Luka Prčić i Olivera Pinter**, a treći **Ivan Ivanković Radak i Ivana Poljaković**.

Tijekom večeri nastupili su sljedeći tamburaški ansambli: *Tajna, Uspomena, Nesanica, Ravnica, Ruže, Amajlija, Hajo*, potom kao solist **Marko Križanović** uz pratnju Ansambla *Ruže*, te Subotički tamburaški orkestar uz čiju su pratnju pjevali **Antonija Dulić, Marija Kovač i Antun Letić Nune**.

Svečana Večernja molitva

Dan pred središnju proslavu u znaku je nekoliko događaja, od kojih je ove godine održan samo jedan – svečana Večernja molitva. Zbog prijeko potrebne kiše, koja je pala u neočekivano vrijeme, izostali su toga dana polaganje vijenca od žita na spomenik *Risaru* i na bistu mons. Blaška Rajića u parku ispred Gradske kuće, Skupština risara i Smotra folklornih ansambala.

Ivana Poljaković, Ivan Ivanković Radak, Olivera Pinter, Luka Prčić, Marija Gabrić i Dario Tumbas

Svečanu Večernju molitvu u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske predvodio je katedralni župnik, mons. Beretić u prisustvu biskupa gosta *Dužijance 2017.*, biskupa mons. Huzjaka i biskupa mons. Pénzesa.

U svojoj je propovijedi mons. Beretić među ostalim rekao kako je *Dužijanca* svečani *Te Deum*, svečani himan zahvale Bogu, ne samo za žetvu, već i za naše korijene, za naše ljude, za naše roditelje. Također je istaknuo kako nas je svakim danom sve manje i kako je malo mladosti i djece.

»Je li moguće da mladi, školovani i obrazovani ljudi ostavljaju ovu najljepšu 'varoš' svijeta? Ima li igdje boljeg zalogaja od naninog kruha? Ima li igdje ljepšeg Božića? Ima li igdje polivača kao ovdje u Subotici? ... Ovih mi je dana došla lijepa riječ o Bačkoj: Bačka je u meni, u zemlji, u sjeni, Bačka se zeleni. Bačka je perjanica, perlica Bunjevaca, od srca tamburica. Bačka se zlati, pjevaju vlati, krilata žita. Od naših otaca Bunjevaca i Šokaca raste *Dužijanca*. Bačka je u meni, u pjesmi i veselju. Tko će voljeti ovu zlatnu zemlju kad se sasuši naša lipa grana! ... Dok večeras zahvaljujemo za svako pšenično zrno i za sjeme Isusove riječi u nas posijano, boli nas ono što oko sebe vidimo. Što se to s nama zbiva? Više se ne grade škole. Čitamo o tome kako će na stotine škola biti zatvoreno zato što nema djece. Izmiče nam život. ... Neka nam u srcu poraste duh sinovstva, pa da se radujemo ovoj zemlji što nam tvojom dobrotom oci namriješe, da nas jednom obraduješ baštinom obećanom tvojim kćerima i sinovima.«

Pjevanje tijekom Večernje molitve i središnjeg euharistijskog

slavlja u nedjelju predvodio je katedralni zbor *Albe Vidaković*, pod ravnanjem katedralnog zborovođe i orguljaša **Miroslava Stantića**, a svirao je gost - orguljaš **Alen Kopunović Legetin**.

Dužijancu su podržali Grad Subotica, Grad Zagreb, Ministarstvo kulture i javnog informiranja Republike Srbije, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, Veleposlanstvo Republike Hrvatske, Vukovarsko-srijemska županija, Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo*.

J. Dulić Bako

I. Petrekanić Sič

Jedan od simbola *Dužijance* je i kruna koja se pravi od slame. Ove godine kruna je inspirirana obilježavanjem 100 godina ukazanja Gospe u Fatimi, a izradila ju je slamarka **Jozefina Skenderović**. Ona je jedina živuća slamarka koja izrađuje krune, a ovo joj je deseta *Dužijanca* da to radi.

Među gostima *Dužijance* bili su Generalni konzul RH u Subotici **Velimir Pleša**, opunomoćeni ministar u Veleposlanstvu RH u Beogradu **Ivan Sabolić**, iz Središnjeg ureda za Hrvate izvan RH **Ivan Zeba**, pokrajinski tajnik za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama prof. **Miroslav Štatkić** i podtajnik **Zoran Lazin**, gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**, predsjednik Skupštine Grada Subotice **Tivadar Bunford**, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić** i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**

Saharski toplotni udari

Od 2000. godine ovo je sedma suša koja je pogodila Srbiju. Srbija je područje gdje su posljedice klimatskih promjena izraženije i prosječna godišnja temperatura porasla je za 1,2 stupnja, a iz godine u godinu manje je ljetnih padalina

Ljetne suše s razdobljima ekstremno visokih temperatura i, s druge strane, periodi tijekom proljeća i jeseni s velikim količinama padalina koji se posljednjih godina sve učestalije događaju, nisu za znanstvenike nikakva neočekivana pojava već posljedica klimatskih promjena. Klimatolozi su takve klimatske promjene predvidjeli još krajem 70-ih i početkom 80-ih godina. Te projekcije obistinile su se i trebale bi biti upozorenje, jer i sadašnje projekcije klimatologa za desetljeća pred nama nimalo nisu povoljne. U Srbiji je srednja godišnja temperatura porasla za 1,2 stupnja, smanjena je količina padalina tijekom ljetnih mjeseci, ali promatrano na razini cijele godine količina oborina u okvirima je prosjeka. Ono što zabrinjava jest to što će ljetnih padalina biti sve manje i što Srbija polako postaje jedno sušnije područje. Sve je to posljedica klimatskih promjena koje se događaju na cijelom planetu.

Ni dodole ne pomažu

Dr. sc. **Aleksandar Đurđević**, docent na Institutu za meteorologiju Fizičkog fakulteta u Beogradu kaže da su klimatske promjene globalni problem čiji je uzročnik čovjek koji najveći dio potrebne energije dobiva sagorijevanjem fosilnih goriva.

»Razlog je to što je za stotinjak godina koncentracija ugljičnog dioksida u atmosferi porasla za 40 posto. Zato je efekt staklene bašte, koji je inače prirodan efekt i koji omogućava da na površini planeta temperature odgovaraju nama, pojačan. Temperatura je za posljednjih 150 godina porasla stupanj. Taj porast temperature razlog je što se velike ledene kape na Sjevernom i Južnom polu i Grenlandu ubrzano tope, pomjeraju se klimatske zone, povećava temperatura i raste nivo oceana. Jedna od posljedica tih promjena je i promjena režima padalina. Kod nas

se to vidi po tome što su sve učestalije godine sa sušnim ljetnim mjesecima, učestalijim i intenzivnijim toplotnim valovima, ali i godine s razdobljima intenzivnih oborina. Sve je to dakle posljedica jednog globalnog procesa koji je vezan za porast koncentracije ugljičnog dioksida u atmosferi i ostalih plinova s efektom staklene bašte«, kaže Đurđević.

Srbija je dio regije gdje se klimatske promjene događaju nešto brže i dok je za stotinjak godina na svjetskom nivou srednja godišnja temperatura porasla za jedan stupanj Celzija, u Srbiji je to 1,2 stupnja.

»Trend porasta temperature kod nas je nešto izraženiji nego što je globalni prosjek i prosjek nekih drugih dijelova Europe. Područje jugoistočne Europe i posebno pojas Mediterana s kojim se mi graničimo, i donekle mu i pripadamo, su oblasti u kojima su promjene izraženije i vidljivije. Porast srednje globalne temperature viši je iznad kopna nego iznad mora tako da se svi kontinenti brže zagrijavaju nego što se zagrijava zrak koji se nalazi iznad oceana. Drugo, mi se nalazimo u području prodora toplog zraka iz subtropskih područja, naročito sjeverne Afrike. Ti prodori su sada češći i duže traju. I kad ljeti imamo visoke temperature to je zbog prodora toplog zraka iz sjeverne Afrike koji je obično povezan s položajem nekog polja visokog tlaka. Prodori toplog zraka iz sjeverne Afrike češće se događaju i intenzivniji su i to je jedan od razloga što će toplotnih valova, kakvih je bilo ovog ljeta, biti sve češće«, kaže Đurđević.

Sušna ljeta sve češća

Hoće li za 40-50 godina suše biti još izraženije, ljetne kiše sve rjeđe, a Srbija područje gdje se kukuruz više neće moći sijati, ovisi o tome hoće li se ili ne mijenjati odnos prema klimatskim pro-

mjenama, odnosno hoće li se ili ne smanjivati uporaba fosilnih goriva i samim tim emisija CO₂.

»Scenarija su dva. Optimistični podrazumijeva da će se u budućnosti smanjivati uporaba fosilnih goriva i samim tim smanjivati emisija CO₂. Pesimistični scenarij je da će se uporaba fosilnih goriva još i povećavati. Ljude obično uvijek interesira što će biti ako se dogodi taj pesimistični scenarij, a i trenutačno se mi kao globalno društvo krećemo ka tom scenariju, jer nije uočljivo vidljivije smanjenje emisije plinova s elementima staklene bašte. To znači da narednih 40-50 godina trebamo očekivati daljnje povećanje temperature i sredinom XXI. stoljeća srednja godišnja temperatura porasla bi za još jedan stupanj. To znači da bi na ovom našem području porast temperature prešao granicu od dva stupnja, razdoblja s visokim temperaturama postala bi učestalija i dulje bi trajala. Povećao bi se i broj dana s intenzivnim padalinama, što znači da će biti više dana s oborinama iznad 20 litara kiše po četvornom metru. Dakle, sve ovo što nam se događa sada događat će se još intenzivnije i u narednim godinama. Posljedice bi bile drastične i zato se čine napori da se taj pesimistični scenarij ipak ne dogodi«, kaže Đurđević.

Gubitak na njivama

Klimatske promjene, sušna ljeta s toplotnim valovima i vremenske nepogode s velikim količinama padalina najviše pogađaju poljoprivrednu proizvodnju.

»Ovo je za posljednjih 17 godina sedma sušna godina. To znači da bi trebalo već da smo se navikli, ali uvijek nas svaka sušna godina iznenadi i uvijek se po pravilu sjetimo navodnjavanja u vrijeme suše. Ako bismo ovu sušu usporedili s nekim prethodnim, onda je ona manje katastrofalna od one iz 2012. godine. Ako to stavimo u kontekst usporedbe s prošlogodišnjim prinosima, onda će ova proizvodna godina donijeti veliki gubitak proizvođačima, ali i drugima u lancu kao što su skladištari i trgovci. Procjene su da će rod kukuruza biti manji za 3,5 milijuna tona, a soje za oko 200.000 tona. Kod suncokreta ukupan rod će biti približno isti, bez obzira što će prinos po hektaru biti manji, jer je proljetos suncokreta posijano oko 15-20 posto više nego lani. Tako da je to povećanje površina pokrilo gubitak u prinosima. Ako bismo taj gubitak u ratarskoj proizvodnji izrazili novčano, onda je to oko 600 milijuna eura«, kaže za *Hrvatsku riječ* direktor Fonda za žita **Vukosav Saković**.

Ipak, Saković ne očekuje povećanje cijena poljoprivrednih proizvoda niti cijena žive stoke, jer suša nije globalna, pa će se eventualni poremećaji na domaćem tržištu u vidu cjenovnih skokova »peglati« uvozom.

»Suša nije globalna, već se gledano iz svjetskih okvira može reći da je riječ o lokalnoj suši koja je zahvatila srednji tok Dunava. Čak ni taj srednji tok Dunava gdje pripadaju Srbija, Hrvatska, Austrija, Mađarska, Slovačka, Rumunjska nije isto pogođen sušom. Srbija najviše, jer su dijelovi zemalja iz srednjeg toka Dunava ipak dobili nešto više kiše nego Srbija. To što suša nije globalna neće općenito podići cijene poljoprivrednih proizvoda koje će na svjetskoj razini ostati iste. U Srbiji žitarice jesu skuplje za dinar-dva, ali nema prostora za veći skok cijena, jer ako bi se to dogodilo, došlo bi do uvoza i nivelacije cijena. Određenih cjenovnih pomjeranja će biti, ali ne i drastičnog povećanja cijena«, smatra Saković.

Žedne njive

Rješenje za poljoprivrednu proizvodnju je navodnjavanje, a uvjete za to treba osigurati država, kaže naš sugovornik iz Fonda za žita.

»Država bi trebala osigurati vodu u energente za pokretanje crpki. Znači, trebalo bi prvo raditi na kanalskom sustavu. Nafta za pokretanje pumpi je skupa i u svijetu se za to koristi električna energija. Postoje dvije mogućnosti: ili da se struja dovede do polja ili da se ukinu trošarine i drugi nameti na naftu koja se koristi u poljoprivrednoj proizvodnji. Navodnjavanje nije jeftino i to dobro znaju oni koji se bave povrtlarstvom i voćarstvom, ali ta ulaganja se kompenziraju kroz cijene na tržištu. U klasičnoj ratarskoj proizvodnji to je manje isplativo, možda se jedino može isplatiti sjemenska proizvodnja u navodnjavanju. Ali još prije dvadesetak godina u Grčkoj su postojali zalivni sustavi na kukuruznim poljima. Definitivno, ako se osigura voda pored polja, energenti za pokretanje crpki po prihvatljivoj cijeni, onda bi sigurno poljoprivrednici shvatili da se isplati. Ako bismo recimo usporedili prošlogodišnji prinos kukuruza kod poljoprivrednika koji su ostvarili rekordan rod od 16 tona po hektaru, onda možemo reći kako će ove godine na tim parcelama biti pet-šest tona. Samo zbog tog smanjenja prinosa izgubljeno je 136.000 po hektaru, što znači da bi navodnjavanje, ako je voda blizu i ako su energenti jeftini, bilo isplativo. Mora zato postajati jedan plan, sustavno rješenje navodnjavanja. Nikada se neće moći navodnjavati sve, ali mora se znatno povećati broj hektara pod zalivnim sustavima«, zaključuje Saković.

Zlata Vasiljević

Lazo Vojnić Hajduk, dopredsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*

TRADICIJA čuva vatra ŽIVOTA

Mi koji organiziramo Dužijancu i oni koji su stalni posjetitelji njenih manifestacija desetljećima živimo u uvjerenju da je to zavirivanje u prošlost zapravo najbolji put da se utre staza za vrijeme koje dolazi Tko ne potiče kulturu pamćenja izgubljen je i nema sadašnjost, a budućnost ne može očekivati i neće je imati* Kad malo bolje pogledamo sudionike u programima manifestacija Dužijance i posjetitelje tih programa sa zadovoljstvom zaključujemo da je posjet mladih vrlo velik i to pruža garanciju za pozitivnu energiju kojom zrači Dužijanca*

Centralna svečanost *Dužijance* 2017. održana je u Subotici. Ova tradicionalna svetkovina održava se i u okolnim naseljima Subotice kao izraz zahvalnosti Bogu za dobar rod žita. Manifestaciju je organizirala Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* s čijim smo dopredsjednikom **Lazom Vojnićem Hajdukom**, koji sljedeće godine bilježi pola stoljeća direktnog rada u organiziranju i sudjelovanju u *Dužijanci*, razgovarali o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti ove svečanosti.

Što Vas veže uz *Dužijancu*? Kada ste prvi put osjetili taj plemenit i uzbudljiv osjećaj koji Vas je ispunio zbog *Dužijance*?

Obiteljska *Dužijanica* je smještena u temeljnu socijalnu stanicu društvenog života, u obitelj. Tamo je u svom trajanju od pamtivijeka. Povijest dodirujemo kroz tradiciju, u sjećanju, u pričama s koljena na koljeno u obiteljima, knjigama, na filmu, u muzejima. Narod traje, kažu, od one točke do koje kolektivno sjećanje doseže. Njegovanje tradicije kroz običaje oživljava prošlost i potiče sjećanje kako se predočava prošlost. Tradicija nije čuvanje pepela, nego čuvanje žive vatre života, poticaj i jamstvo kontinuiteta zdravog života, posjedovanje sadašnjosti, a nadalje put za ostvarenje budućnosti. Da se ne bi dogodio prekid kontinuiteta u našoj povijesti, imamo *Dužijancu*, dragocjenu manifestaciju koja u svom programu ima sve što je potrebno kako bi se ostvarila zadaća koja je potrebna za opstanak jednog naroda, a to je predočiti prošlost i utvrditi sjećanje. To je ono što ljude okuplja oko *Dužijance*, a oni je osjećaju duboko u sebi, u najskrivenijim slojevima duše. To je ono što i mene veže uz *Dužijancu*, a te predispozicije stvorene su u meni kroz obitelj, odgoj i svjetonazor. Moj otac **Ladislav** je bio bandaš još davne 1932., pa moj rođeni brat **Ivan** 1948., a ja sam se aktivno uključio u organiziranje velike povorke *Dužijance* 1968., gdje sam bio organizator i vođa jednog dijela povorke kroz grad, a taj dio povorke imao je naziv *čovjek i priroda*. Od 1968. godine s jednim prekidom kontinuiteta sudjelovao sam svake godine u aktivnostima oko *Dužijance*. Bio sam naravno i dugogodišnji predsjednik Organizacijskog odbora *Dužijance* i evo, sljedeće godine, bit će 50 godina mog direktnog rada u organiziranju i sudjelovanju u *Dužijanci*. Bilo je to veliko zadovoljstvo i činilo me je radosnim biti sudionikom potvrđivanja

identiteta našeg naroda. Dobro se sjećam onoga jasnoga i bijednoga života poslije Drugog svjetskog rata, poslije konfiskacije, agrarne reforme i nesnošljivih obveza pedesetih godina prošlog stoljeća, kada je u potpunosti zamro svaki osjećaj bivstvovanja i identitetske spoznaje u našem narodu. *Dužijanica* u crkvi i kasnije u gradu bila je jedina prepoznatljiva ovdašnja adresa objedinjavanja i potvrde postojanja našeg hrvatskog naroda. *Dužijanica* je postala javna manifestacija, a ta javnost *Dužijance* ulijevala je optimizam glede našeg opstajanja.

Što mlade ljude danas veže uz *Dužijancu*? U nekoj smo digitalnoj eri, ispraznosti mas medija, idolatrije potrošnje, raznog potrošnog smeća koje ljudi obožavaju... Može li nam *Dužijanica* i danas ispuniti srce? Vidite li klince u budućnosti *Dužijance*?

Mladi su nam ciljna grupa. *Dužijanci*, uvjeren sam u to, oni osiguravaju budućnost. Naravno da sam svjestan suprotnosti koje se pojavljuju u opredjeljivanju mladih glede *Dužijance*. Je li zavirivanje u prošlost najbolji put da se utre staza za vrijeme koje dolazi? Često se pitamo zašto se u 21. stoljeću – u eri pametnih mobitela koji zamjenjuju i najsuvremenija računala, u vrijeme kada se robot napravljen ljudskom rukom šeće po Marsu i otuda šalje zadivljujuće podatke i fotografije, u vrijeme robotike koja se ozbiljno upliće u odmjnjivanje čovjeka u svim njegovim radnjama – ljudima može pružiti prikaz starih običaja, nošnje, alata, strojeva, hrane..., svega onoga što je nekada bio sastavni dio života ovdašnjeg čovjeka, a danas više nije u uporabnoj funkciji? Je li to anakroni pristup sadašnjosti, sentimentalni osvrt na prošlost, zalag za nacionalni opstanak u budućnosti? Mi koji organiziramo *Dužijancu* i oni koji su stalni posjetitelji njenih manifestacija desetljećima živimo u uvjerenju da je to zavirivanje u prošlost, zapravo najbolji put da se utre staza za vrijeme koje dolazi. Kad malo bolje pogledamo sudionike u programima manifestacija *Dužijance* i posjetitelje tih programa sa zadovoljstvom zaključujemo da je posjet mladih vrlo velik i to pruža garanciju za pozitivnu energiju kojom zrači *Dužijanica*, a mladi je upijaju. Pogledajte fotografije u *Reviji Dužijanica* br. 5.-6. od ove godine i uvjerit ćete se da je mladost na strani *Dužijance*. To potvrđuje da nam *Dužijanica* i danas može ispuniti srce. S punim srcem zadovoljstva i sreće vidim klince i u budućnosti *Dužijance*.

Može li *Dužijanica* biti bliska i ljudima koji su odrasli na asfaltu i uz rokenrol?

Dužijanica nije određena za urbane ili ruralne sredine, nije određena svjetonazorskim opredjeljenjima niti je namijenjena ljudima s asfalta, rokenrola ili onim drugima. Ono što ljude okuplja oko *Dužijance* je to što je oni osjećaju duboko u sebi, u najskrivenijim slojevima duše. To je ono što tradicija pruža i ljubomorno čuva. Ima naravno ljudi koje ne interesira ništa što je tradicionalno, ništa što je vezano uz običaje, kulturu i povijest svoga naroda, ali to je njihovo opredjeljenje.

Ima li hrvatskog barjaka na *Dužijanci*, treba li biti jasnije istaknuto da je to hrvatska manifestacija u Subotici i okolic?

Bunjevački Hrvati žive u ovom području već nekoliko stoljeća. Sredina u kojoj se nalaze bila je, a i sada je višenacionalna i više-konfesionalna. Bunjevački Hrvati došli su u ove krajeve ne da bi osvajali teritorij i širili svoju regiju, nego zato da spase život i osiguraju egzistenciju. U tom kontekstu nisu imali potrebe mahati

zastavama. To povijesno naslijeđe, neisticanje zastave, živi još i danas kod bunjevačkih Hrvata. Bunjevački Hrvati imaju svoju zastavu i ona se javno ističe sukladno zakonskim odredbama, a svi drugi načini korištenja zastave bilo bi nepotrebno izazivanje pozornosti.

U kojoj mjeri su nekadašnji subotički članovi SKJ služni za pokretanje velike manifestacije Dužijance 1968.? Koliki je bio doprinos ovdašnjih hrvatskih ljevičara u vrijeme Hrvatskoga proljeća?

Sedamdesetih godina prošlog stoljeća javlja se u Hrvatskoj pokret nacionalne homogenizacije i organizirano potvrđivanje hrvatskog nacionalnog bića, što do tada u SFR Jugoslaviji nije bilo moguće. To nacionalno gibanje odrazilo se i kod bunjevačkih Hrvata u Vojvodini, posebno u Bačkoj i Subotici. Protagonisti tih događaja i u Zagrebu, a i u Subotici bili su članovi Saveza komunista koji su bili na položajima i koji su mogli utjecati na oblikovanje forme nacionalnog izražavanja. Komunisti, bunjevački Hrvati bili su jedinstveni u izrazu i pokretanju velike manifestacije *Dužijanca*. Bilo je to 1968. No, ovdje se mora reći da u organiziranju i osmišljavanju velike manifestacije nisu bili samo komunisti, nego i znatan broj kulturnih pregalaca pripadnika nacionalne zajednice bunjevačkih Hrvata koji nisu bili komunisti. Komunisti su imali političku snagu i moć, a oni koji to nisu bili unijeli su entuzijazam i kulturni oblik i tako, može se reći, velika gradska manifestacija *Dužijanca* nastaje zahvaljujući komunistima bunjevačkih Hrvata i podrškom čitave zajednice. Vrlo brzo, za nekoliko godina, pokazalo se da je *Dužijancu* neophodno distancirati od politike koja je preko SSRN, potpuno izobličila ideju te velike manifestacije, a i danas je distanciranje od politike *conditio sine qua non* (uvjet bez kojeg se ne može). Tko misli da će politikom održati *Dužijancu* i njeno nacionalno bogatstvo, na pogrešnom je putu.

Bili ste inicijator spajanja crkvene i gradske Dužijance. Je li to glatko išlo?

Početkom devedesetih godina prošlog stoljeća dogodile su se značajne promjene u političkom, socijalnom, gospodarskom i nacionalnom planu. Demokratski val doseže do društvenog života i unosi mnoge novine. Tako je i kompetencija određenih društvenih struktura mijenjala svoje dosege. U tom rešetanju institucija našla se i *Dužijanca* koja je ostala bez svog dotadašnjeg organizatora. KUD *Bunjevačko kolo* pojavljuje se ponovno kao nositelj organizacije i tako započinje nova era *Dužijance*. Bio sam ovlašten od rukovodstva KUD-a *Bunjevačko kolo* na samom početku devedesetih voditi organizaciju *Dužijance*. No, kako su to bila ružna vremena i ratom »začinjena«, bilo je vrlo teško. Bez javne podrške, bez finacijskih sredstava bilo je vrlo teško raditi. Godina 1993. bila je prekretnica. Te godine blagdan Velike Gospe padao je u nedjelju, a taj datum je bio rezerviran za crkvenu *Dužijancu*. Imao sam već nekakvo iskustvo oko organiziranja *Dužijance* pa sam lobirao kod mojih suradnika i kod predstavnika Crkve da spojimo gradsku i crkvenu *Dužijancu*. Trebalo je iskoordinirati dosta detalja, a suština je bila oko dogovora za imenovanje bandaša i bandašice. Ja sam odmah prihvatio da bandaša i bandašicu imenuje Crkva, a ostale detalje što se tiče Crkve i organizacije mimohoda dogovarali smo zajednički. I organizacijski odbor bio je tako osmišljen da obvezno u odboru budu i predstavnici Crkve. Tako su te prve godine to bili vlč.

Blaško Dekanj i vlč. **Andrija Kopilović**. Poslije svih dogovora i usuglašenih stavova između Crkve i organizatora gradske manifestacije, KUD *Bunjevačko kolo* predlaže članove organizacijskog odbora u ovom sastavu: Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik; **Bela Ivković** član; Andrija Kopilović, član; **Vojislav Sekelj**, član; **Blaško Dekanj**, član; **Alojzije Stantić**, član i dr. **Mato Brčić Kostić**, član. S ovim imenima otišao sam s Vojislavom Sekeljom i Belom Ivkovićem kod gradonačelnika **Józsefa Kasze** i na izvršnom odboru SO Subotica obrazložio organizaciju i sadržaj manifestacije, dobio podršku za izvedbu programa i materijalnu pomoć za organizaciju. Tako je to počelo i išlo sve do 2013., kada se politika ponovno umiješala u organizaciju *Dužijance*, a to je iniciralo novi iskorak u *Dužijanci* osnivanjem Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* koja je samostalna organizacija i samostalno djeluje evo već četvrtu godinu.

Okuplja li danas Dužijanca i demokršćane i socijaldemokrate i sve one ljude koji jednostavno samo slijede Isusovo učenje?

Dužijanca jeste zahvala Bogu za vrlo konkretan događaj – ona je pohvala čovjeku na njegovom ustrajnom i učinkovitom radu. To su kategorije visoke vrijednosti i ne određuju se opredjeljivanjem, izborom, svjetonazorom, društvenim ili političkim statusom. *Dužijanca* se nosi u srcu i najskrivenijim slojevima duše i ništa je ne može omesti u svom pozitivnom djelovanju. Ona je jedinstvena. Veličanstvena. Ona je dostupna svakom čovjeku dobre volje.

Od Takmičenje risara, primjerice, Englezi ili Španjolci bi napravili veliku turističku atrakciju. Zašto ne bismo i mi?

Posljednje dvije-tri godine učinio sam veliki napor glede prestrukturiranja *Dužijance*. Nije lako davati nove dimenzije jednoj ustaljenoj i više od sto godina staroj manifestaciji. Ako je bila sto godina održiva, pitanje je treba li sada nešto mijenjati? Sačinio sam novi osnovni projekt priredbe *Takmičenje risara* i ugradio nove elemente s turističkim sadržajima koji su prošli kroz raspravu na sjednicama rukovodstva Udruge i usvojeni su na sjednici skupštine Udruge i sada se čeka moment operacionalizacije. Veliki problem je što svaki ozbiljniji zahvat u smjeru prestrukturiranja zahtijeva i finacijsku podršku, a mi smo u situaciji da nas, glede investicija, osim verbalnog uvažavanja, finacijski ne prati ni šira zajednica bunjevačkih Hrvata, niti vodstvo naše zajednice, niti gradsko poglavarstvo. Svi oni taktiziraju i ocjenjuju hoće li im podrška donijeti političke poene ili će se dogoditi suprotno. Ne zalažem se za pravljenje šou programa od *Takmičenja risara*, ali osuvremenjivanje i uvođenje turističkih elemenata sigurno je potrebno.

Napisali ste i objavili više knjiga o Dužijanci, našim običajima. Zbog čega mislite da je važna kultura memorije, pamćenja?

Za očuvanje nacionalnog identiteta vrlo je važno upoznati svoju povijest, kulturu, svoje običaje i staviti ih u funkciju tradicije, jer to je živa vatra postojanja, smisao života i radost življenja. Tko ne potiče kulturu pamćenja izgubljen je i nema sadašnjost, a budućnost ne može očekivati i neće je imati. Svatko tko može neka piše o običajima i povijesnim zbivanjima, jer to obogaćuje našu sadašnjost i obećava ljepšu budućnost.

Zvonko Sarić

Lucia Tošaki (djev. Knezi), dobitnica nagrade Katoličkog društva Ivan Antunović

Radim za svoje selo i svoju zajednicu

Na književnoj večeri u sklopu manifestacije *Dužijanca 2017.* Katoličko društvo *Ivan Antunović* dodijelilo je **Lucii Tošaki** (djev. **Knezi**) iz Lemeša nagradu za zaslužnog pojedinca iz hrvatske zajednice. Tošaki je aktivna u vjerskom i kulturnom životu Lemeša i šire okolice, kao i u Hrvatsko-bunjevačkom kulturno umjetničkom društvu *Lemeš* gdje je kao organizatorica uključena u sve aktivnosti Društva. Piše poeziju koja se redovito objavljuje u *Liri naivi*, sudjeluje u stvaranju *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, a dok joj je zdravlje dozvoljavalo bila je dopisnica *Zvonika*, *Somborskih novina*, *Miroljuba* i *Hrvatske riječi*. Tošaki kaže da je ovom nagradom priznat sav njezin trud i rad, ali i da je ovo nagrada i za sve ljude koji su radili s njom.

»Nagrađeno je sve ono što sam do sada radila. Nije otišlo uludo. Sati i sati provedeni s nošnjom, djecom, glumcima i piscima. Sve sam to radila za svoje selo, svoju zajednicu. Radila sam iz ljubavi. Bogu hvala na tom talentu. To nije nagrada samo za mene već i za sve ljude koji su mi pomagali i bez kojih ne bi mogla raditi«, rekla je Tošaki.

Aktivna ste članica Hrvatsko-bunjevačkog kulturno-umjetničkog društva Lemeš od samog osnutka. Kakav je Vaš doprinos Društvu?

HBKUD *Lemeš* osnovan je krajem 70-ih godina, najprije kao *Bratstvo-jedinstvo* i članica sam Društva od samoga početka. Najprije sam bila u dječjoj folklornoj sekciji, a kasnije sam sudjelovala na neki način u svakoj od sekcija – u literarnoj, dramskoj, glazbenoj i folklornoj te etno odjelu. Bila sam osam godina i garderoberka Društva i sve nošnje su prošle kroz moje ruke. Prala sam suknje, izbjeljivala ih, skupljala nošnju po selu, šivala novu od prikupljenih komada, vezla... Ove godine, zbog bolesti nisam previše bila aktivna u Društvu i jedino što smo do sada organizirali je *Marinbal*. Nadam se da ću uspjeti organizirati 2. rujna književnu večer, u susret našem proštenju. Na književnoj večeri bi trebao biti predstavljen novi *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*.

Kakva je trenutna situacija u Društvu? Koliko ima članova i koje sekcije su aktivne?

Društvo je imalo razdoblja kada je bilo više ili manje članova i djelovanja. Ne tako davno imalo je i sto aktivnih članova, a sada se taj broj sveo na dvadesetak, pretežito starijih. Ima nekoliko i mlađih članova, školske djece, koji idu u folklornu sekciju. Puno je mladih otišlo u inozemstvo da radi, pola kuća u selu su prazne – od 1.400 sigurno je 600 prazno, zauvijek, što se odražava na sve pa tako i na djelovanje našega Društva. Među članovima su najbrojniji Hrvati – ima Hrvata koji su došli iz Bosne (okolica Jajca i Tuzle) i autohtonih Hrvata Bunjevaca, ali ima i nekoliko djece drugih nacionalnosti koji dolaze kod nas na folklor zbog društva. Inače, Lemeš ima 2.700 stanovnika, a u selu su najbolje organizirani i najbrojniji Mađari, potom Srbi pa Hrvati kojih ima oko 400.

Zašto na kraju ovogodišnje žetve nije bilo Dužijance u Lemešu?

Da, nažalost ove godine, nakon puno godina, nismo imali *Dužijancu* u Lemešu. Problem je, kao što sam već rekla, da nam se jako osulo članstvo Društva. Pretežno su ostali stariji i predsjednik **Marko Vilić** je procijenio da neće imati tko iznijeti tu manifestaciju. Naime, u Lemešu se uvijek organizirala *Dužijanca* u trajanju od tri dana. U petak smo imali književnu večer, u subotu je bila dramsko-folklorna večer, a u nedjelju euharistijsko slavlje. Bila je ovo uigrana priča već više od deset godina, koja će se nadam se sljedeće godine nastaviti.

Na koji način ste pridonijeli vjerskom životu u Lemešu?

Od 1995. pa sve do prije nekoliko godina, dok mi je zdravlje dozvoljavalo, radila sam s djecom u crkvi. Pripremala sam s njima programe za veće blagdane u vidu recitacija ili čak i malih predstava koje su igrali za Božić, organizirala sam posjete susjednim župama u Stanišiću i Riđicama, bojili smo pisanice za Uskrs i organizirala sam ih da se obuku u nošnju kada je bila misa zahvalnica za plodove zemlje. Ono što bih istaknula je da sam pokrenula da naša župa ide na *Zlatnu harfu*. Godinama smo nastupali, a od kako ih ja više ne mogu voditi, nažalost ne mogu se skupiti da odu.

Puno Vaših pjesama je objavljeno u Liri naivi. Gdje pronalazite inspiraciju za pisanje i koji motivi su zastupljeni u Vašoj poeziji?

Kad sam bila mlađa pisala sam o ljubavi, bratstvu-jedinstvu, vojsci, a sada najviše pišem o žalu za prošlosti i salašima. Imam i nekoliko pjesama koje su upućene ljudima te nekoliko šaljivih. Volim pisati o tomu kako je nekada bilo, a puno mi pomažu priče moga oca te iz njih mogu uzeti neke detalje koje kasnije obradim kroz poeziju. **Katarina Čeliković** iz *Hrvatske čitaonice* me je potakla da se uključim u *Liru naivu* i od petog sveska ondje redovito objavljujem pjesme. Volim pisati jer tako kratim ovo vrijeme bolesti, a i takva sam da uvijek volim nešto raditi i stvarati.

J. Dulić Bako

GOLUPČIJA PECA duge tradicije

U gao ulica Maksima Gorkog i Romanijske djeluje sada isuviše mirno u odnosu na prizore nedjeljom prije podne, upamćene, a povremeno i snimane, na ovoj lokaciji prije nekoliko desetljeća. Tu se održavala, popularno i kratko nazvana, *Golupčija peca*, a bila je mjesto prodaje, razmjene i darivanja malih domaćih životinja, ptica i hrane i drugih potrepština za kućne ljubimce. Pouzdano se 1977. godine *Golupčija peca* još nalazila na ovoj lokaciji, o čemu je ostalo svjedočanstvo u obliku fotoreportaže u *Subotičkim novinama* (broj 11, 18. ožujka 1977. godine). Kavana na uglu ulica tada je nosila ime u skladu s vrstom *pece* i zvala se *Zlatni golub*.

Golubarstvo je u Subotici nekada bilo vrlo razvijeno. Mnogi su *Golupčiju pecu* smatrali jednim od gradskih obilježja, a 1977. je nazivaju znamenitošću Subotice, jer ovu specifičnu *pecu* posjećuju kupci i prodavači sa svih strana, ne samo lokalni. Mali rituali odlaska nedjeljom ujutro na popularnu *Golupčiju pecu*, često i u potpunom obiteljskom sastavu, s djecom, postojali su od 1947. godine. *Peca* je, kao i ostale u gradu, mijenjala lokacije. Prvo je bila na mjestu današnjeg hotela *Patria*, zatim i na više drugih lokacija, do ove zabilježene na fotografiji na uglu ulica Maksima Gorkog i Romanijske. Zatim je preseljena na plato kod *Népköra*, a odatle sredinom devedesetih godina prošlog stoljeća u Ulicu Mirka Bogovića.

Europa

I mao sam jedan vrlo čudan san u kojem se proslavljalo ujedinjenje u veliku konfederaciju Europske unije i Ruske Federacije. Jedan od dužnosnika na glavnom mjestu bio je, istina vremenšni, ali još dobrodržeći, naš sadašnji mladi Predsjednik. Konačno se ostvario njegov nekadašnji plan: Srbija je postala članica i EU i Ruske Federacije. Ali, što je u ovom tako čudno? Po geografima granica kontinenta Europe je: planina Ural, rije-

ma. Svojom ljepotom i pitom kao jagnje privukao je Europu koja se počela igrati s njim, na koncu popela se i na njegova široka leđa. Bik je iznenada zaplivao (sve ovo se događalo na morskoj obali) i doplivao do otoka Krete. Tu se pretvorio u orla i silovao Europu, koja mu je rodila tri sina, među njima i Minosa, kasnije legendarnog kralja Krete. Po tumačima, ovaj mit bilježi rano osvajanje Krete od strane Helena. Ne zaboravimo, Grci su bili prvi kolonizatori mediteranskog prostora. Po Homeru prostor srednje Grčke se prvobitno zvao Europa, pa potom cijela Grčka a oko 500 g. p. n. e. teritoriji koji su se nalazili sjeverno od Grčke. Ako gledam malo slobodnije (kako je to uobičajeno u našoj zemlji), Srbija je već od tog doba bila u Europi (samo toga nije bila svjesna). Neki kvazipovjesničari u jednoj knjizi objavljenoj u našoj zemlji »ozbiljno« su tvrdili da su Grci od »prarsba« pružili svoje u suštini ćirilčno pismo. Mitovi i legende su beskrajni kao svemir. Mada je jedan poznati fizičar tvrdio da svemir možda nije beskrajan, ali ljudska glupost jeste.

Nastanak i budućnost EU

Ako grubo uprostimo povijest, na tlu našeg kontinenta najduže su ratovali Francuzi i Nijemci. Svjetske ratove su na neki način također oni generirali. Najveću korist je izvukla SAD, zemlja koja je igrala na politiku iščekivanja. Zato je nakon drugog »velikog rata« pomirenje ova dva naroda od povijesnog značaja, kada su stvorili zajedno s Italijom, Nizozemskom i državama Beneluksa prvu Europsku zajednicu za ugljen i čelik (1951.) koja je prerasla u današnju EU kojoj i naša zemlja stremi. Začetnik ove ideje bio je **Winston Churchill** koji je 1946. godine predložio da se stvore Sjedinjene Države Europe i time je otvorio dilemu koja traje do današnjih dana. Neki politički krugovi podržavaju ovu ideju o europskoj »naddržavi«

dok mnoge članice tvrde da EU treba ostati zajednica u suštini suverenih članica. Brexit je rezultat ovog potonjeg razmišljanja. Svojedobno su lansirani ciljevi da i sjevernoafričke i bliskoistočne zemlje također budu članice EU. Za sada je to onemogućilo tzv. arapsko proljeće čiji rezultat su rat u Libiji i Siriji i navala migranata u zemlje osnivača EU. Neki političari u okviru EU predlažu da se stvore dvije grupe unutar zajednice »za brži i sporiji napredak«?! Zato u neke zemlje (Istoka, ali i Srbije) multinacionalne kompanije isporučuju robu slabije kvalitete. Najnovije sankcije SAD-a prema Ruskoj Federaciji po mom mišljenju imaju za cilj spriječiti ono što je neminovno, a to je da dođe do bliže suradnje EU i Ruske Federacije. EU ima problem s energijom i ako se u tom pogledu bude povezala s Rusijom koja je najbogatija zemlja u ovom pogledu, spoju europske tehnologije i ruskih prirodnih bogatstva SAD neće moći parirati. Za početak, svi Europljani bi trebali zaboraviti imperijalističke ideje. U doba globalizacije i rasta vladavine financijskog kapitala je li to moguće? Ili je zasad sve to ipak samo san.

Suvremeni prikaz otmice Europe u Briselu

ka Ural, Kaspijsko more, planina Kavkaz i Crno more. To znači da su nekadašnje Rusko carstvo i SSSR uvijek bili dio Europe. Dio europske kulture je ruska muzička, literarna ali i baletna kultura. Znači, nema nikakve kulturološke i prostorne prepreke da takva konfederacija nastane. Ako malo zagrebemo povijest, vidimo da su i nekadašnje Rusko carstvo ali i najznačajnije europske države vodili ekspanzionističku, drugim riječima i kolonijalnu politiku. Opće poznata činjenica je da su Europa, napose Velika Britanija, Španjolska i Francuska veliki dio današnjeg Svijeta kolonizirali u 17., 18. i 19. stoljeću.

Otmica Europe

U grčkoj mitologiji Europe (gr. Európe) je bila feničanska princeza u koju se zaljubio glavni bog Zeus (njegova žena Hera nije bila kod kuće), pa se gospodar bogova koristeći priliku, po svom dobrom starom običaju, prerušio u životinju, u ovom slučaju u velikog snježnobijelog umiljatog bika sa zlatnim rogovi-

Što je za vas kirbaj?

Samo blijeda kopija

Ruža Silađev,
Sonta

Sve do masovnijeg upošljavanja Sončana prije pola stoljeća, kirbaj u našem mjestu održavao se na sam blagdan svetoga Lovre, zaštitnika naše župe. Kako je kirbaj tradicionalno ljetno okupljanje obitelji, rođaka i prijatelja, poput Božića zimi ili Uskrsa s proljeća i kada sveti Lovro pada radnim danom, mnogi uposleni su bili prikraćeni za dolazak u Sontu. Zbog toga se kirbaj od onda počeo slaviti u prvu nedjelju nakon dana svetoga Lovre. Sveti Lovro i kirbaj se proslavljaju od kada je crkva u Sonti imenovana ovim svecem. Ukoliko sveti Lovro pada u nedjelju, onda isti dan bude i kirbaj. Sonta je tada tradicionalno krcata ljudima. Od vajkada se na taj dan lijepo jede, pije, pleše. Nekako su tada svi veseli, sretni što se sreću, jer se možda godinama nisu vidjeli. Na sam kirbaj ujutro kuha se paprikaš za doručak. Nekada je to bio janjeći ili ovčji skoro u svakoj kući. Nekada su bile tri do četiri mise, mala i velika hrvatska i švapska ili mađarska, sve prije podne. Poslije podne se služila večernja. Nakon obilatoga mesnoga ručka, na trpezu se stavljalo sve sezonsko voće s tek dozrelim prvim grožđem i kuhanim mladim kukuruzom. Bostan je također bio nezaobilazan kao i sve vrste kolača. Poslije podne se išlo na vašar, a uvečer u bircuze. U svim kirbajskim aktivnostima sudjelovali su mještani svih dobi. Sontom se orila glazba i pjesma iz kavana, doma mladeži i ispod mnogobrojnih šatri. Od negdašnjeg kirbajskoga slavlja danas je ostala samo blijeda kopija.

I. A.

Obilježje u srcu

Margita Vulić,
Toronto, Kanada

Pokojni suprug i ja smo se u Kanadu iselili 1993. godine, za djecom koja su nam tamo otišla koncem osamdesetih. Ovdje već tada za mlade i obrazovane nije bilo neke sjajne perspektive. Kako su devedesetih na ovim prostorima počela najružnija zbivanja, a mi smo već i pobolijevali, brinuli su za nas. Upravo na njihov nagovor otputovali smo k njima s kartom u jednom smjeru. Iako u Sonti još uvijek nismo bili izravno ugroženi, ozračje je već i tada bilo jako negativno. Nije lako u našim godinama otići iz svojeg rodnog mjesta, sa sobom smo ponijeli samo gomilu uspomena, među kojima su bili dominantni naši kirbaji. Veliki sam vjernik otkad znam za sebe, takav je bio i pokojni suprug, a za vjernike poput nas kirbaj je blagdan odmah iza Božića i Uskrsa. Sjećam se još iz djetinjstva da su se u roditeljskom domu za kirbaj okupljali članovi cijele šire obitelji, tako je bilo i kod suprugova i njegovih, a tu tradiciju smo nastavili i nas dvoje. Čak i kad smo otišli u Kanadu, na dan sončanskog kirbaja u Torontu bismo priredili okupljanje i obiteljski ručak za našu djecu i unučad, sve do suprugove smrti. Nostalgija je vremenom postajala sve jača, srce je vuklo na ovu stranu, tako da u posljednjih osam-devet godina za svaki kirbaj doputujem u Sontu, jer osjećam da više ne smijem propustiti niti jednu misu na dan svetog Lovre u našoj crkvi. Od te molitve, pjesme, od tog ozračja kojega nigdje dalje nema, srce mi se ispuni blaženstvom koje će trajati do narednog kirbaja.

I. A.

I bolna i draga sjećanja

Verica Borić,
Pakrac, Hrvatska

Za današnji dan, kirbaj, vežu me lijepa sjećanja iz djetinjstva i mladosti, ali i jedno vrlo ružno, na kirbaj 1995. godine. Odrastala sam u ne osobito bogatoj obitelji, ali u obitelji punoj ljubavi i razumijevanja. Otkad znam za sebe, kirbaji su mi bili nešto drago, nešto osobito svečano, nešto vrlo mistično. Za taj dan dolazili su nam gosti iz Sombora i Apatina, bila ih je puna kuća. Voljela sam i Božić i Uskrs, ali kirbaj je zauzimao posebno mjesto u mojem srcu. Crkva mi je tada bila najljepše urešena, puna nepoznatog, lijepo odjevenog svijeta. Poslijepodneva s rodbinom uz nezaobilazni obilazak vašara, vožnje na ringišpilu i hrpu kupljenih igračaka, bila su mi najdraža. I, dakako, sladoled od vunice, kojega bismo jeli samo za kirbaj. Kako sam odrastala, shvaćala sam simboliku kirbaja u smislu obiteljskog okupljanja i druženja. Taman kad mi je bilo najljepše, kad sam zasnovala svoju obitelj, došle su zle godine i zli ljudi. I danas sjećanje na kirbaj 1995. u meni izaziva jezu. Poslijepodnevni stampedo ulicama sela, uz podvriskivanje, psovke i pucnjavu, zaledio mi je dušu. Suprug i ja smo bili među onima koji nisu mogli i nisu htjeli trpjeti nikakve pritiske i izbjegli smo u matičnu domovinu Hrvatsku. Tamo smo pronašli svoj mir, a u Sontu danas dolazimo u posjet roditeljima, ne zaobilazeći kirbajsko okupljanje obitelji u njihovom skromnom, ali vrlo toplom domu. Danas s nama dolaze i naša djeca sa svojim obiteljima i tu tradiciju ćemo održavati dokle god možemo.

I. A.

Izmjene krovnih zakona o manjinskim pravima (2.)

Ad hoc rješenja umjesto strateških opredjeljenja

Piše: Slaven Bačić

Predloženim rješenjima iz prednacrta izmjena i dopuna Zakona o nacionalnim vijećima ne samo da se ne jača institucionalni položaj manjinskih vijeća, kako je to predviđeno Akcijskim planom, već se nekim predloženim izmjenama ovlasti vijeća dalje krnje, a katkada i smanjuje stupanj stečenih prava

Za razliku od nacrtu izmjena i dopuna Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina iz 2002. godine, koje su podnesene na uvid Europskoj komisiji te se u jesen očekuje nastavak zakonodavne aktivnosti, proces izmjena i dopuna Zakona o nacionalnim vijećima iz 2009. godine još je u relativno početnoj fazi.

Izmjene Zakona o nacionalnim vijećima u Akcijskim planovima

Na temelju aktivnosti iz Akcijskoga plana za pregovaračko poglavlje 23 kojim je predviđeno »revidirati Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, u bliskoj suradnji s predstavnicima svih nacionalnih manjina i civilnog društva, u cilju osiguranja učinkovitoga sudjelovanja pripadnika nacionalnih manjina u svim pitanjima koja ih se tiču« te na temelju toga »izraditi Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina« na opisan način te ga »usvojiti i primijeniti«, u Akcijskom planu za ostvarivanje prava nacionalnih manjina cijelo jedno poglavlje (IX. Nacionalna vijeća nacionalnih manjina) odnosi se na nacionalna vijeća kao tijela preko kojih se ostvaruje ustavno pravo na manjinsku samoupravu.

Među desetak aktivnosti i pokazatelja rezultata u ovome poglavlju Akcijskog plana izravno je predviđeno usvajanje novog

ili izmjene postojećeg Zakona o nacionalnim vijećima, »kako bi se osiguralo da vijeća u potpunosti doprinose stvaranju integritetnog društva«, s posebnim osvrtom na ulogu i pravni položaj vijeća kao institucije zadužene za poboljšanje integracije društva u cijelosti, jasno definiranje ovlasti i jačanje institucionalnog položaja vijeća (označio S. B.) te smanjenje prekomjerne politizacije nacionalnih vijeća sukladno pravilima o sukobu interesa. Rok za provedbu ovih aktivnosti bio je prvi kvartal 2017. godine. Također je predviđeno donošenje Uredbe kojom se uređuje postupak raspodjele sredstava iz Proračunskog fonda za nacionalne manjine (koji je predmet Zakona o nacionalnim vijećima), osiguranje potrebnih sredstava za programske aktivnosti, projekte nacionalnih manjina i organizacija civilnog društva koja se bave pitanjima nacionalnih manjina za ovaj Fond te raspodjela ovih sredstava. Rok za provedbu ovih aktivnosti bio je počev od I. kvartala 2016. godine.

Prednacrt zakonskih izmjena

Ista međuresorna radna skupina, koja je izradila nacrt izmjena i dopuna Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, koncem lipnja 2017. završila je izradu prednacrta izmjena i dopuna i Zakona o nacionalnim vijećima i dostavila ga Koordinaciji nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Drugim riječima, prevagnu-

lo je tek mijenjati postojeći zakon umjesto donošenja novoga, jer bi ovo drugo bio vremenski dulji posao, a poput mnogih rokova iz Akcijskoga plana za manjine, i ovaj je bio kratak. Usto, donošenje novoga Zakona moralo bi značiti i bitni *novum* u sustavu manjinskih vijeća, čemu bi morale prethoditi dulje, sadržajnije i brojnije konzultacije vlasti s predstavnicima manjina i civilnoga sektora, dapače vjerojatno i donošenje Strategije koja bi se ticala manjinskih prava i nacionalnih vijeća kao ključnih manjinskih subjekata u provedbi manjinskih prava, a pitanje je koliko je bilo snage i interesa za takav pothvat. I kao logičan rezultat toga pristupilo se tek izmjenama postojećeg Zakona o nacionalnim vijećima, napose u cilju usklađivanja s tzv. sektorskim zakonodavstvom, tj. drugim propisima koji reguliraju manjinska prava.

Važnije neizmijenjene odredbe

Jedna od ključnih novina iz izmjena i dopuna Zakona o nacionalnim vijećima iz 2014. godine bila je da se članovi Izvršnog odbora biraju iz reda članova nacionalnog vijeća (članak 7 stavak 4). Nije predložena izmjena ove odredbe, iako se u praksi pokazala veoma ograničavajućom u radu vijeća, jer u izvršni odbor nisu mogli biti birani stručnjaci za pojedina područja.

Također, nije predloženo jasnije propisivanje, tj. kvantificiranje u kojoj mjeri lokalne samouprave sudjeluju u financiranju nacionalnih vijeća (čl. 114), već to kao i do sada podliježe potpuno diskrecijskoj ocjeni lokalnih samouprava na čijim područjima vijeća imaju sjedište.

Ovlasti umjesto nadležnosti i stečena prava

Ishodište ne samo za promjenu konkretnih odredbi nego i duha cijelih zakonodavnih izmjena o nacionalnim vijećima bila su konzervativna stajališta odluke Ustavnoga suda iz 2014. godine, kojim se cijeli sustav manjinskih prava i uloge nacionalnih vijeća usko tumači, umjesto da bude u prilog afirmacije manjinskih prava, kako je to u izdvojenom mišljenju tada navela ustavna sutkinja dr. sc. **Ágnes Kartag-Ódri**.

Razvidno je to napose u dijelu o ovlastima nacionalnih vijeća (sukladno odluci Ustavnog suda, nacionalna vijeća nemaju nadležnosti već samo ovlasti, jer su »nedržavni subjekt« kojemu su samo povjerene pojedine javne ovlasti u području kulture, obrazovanja, informiranja i službene uporabe jezika značajne za očuvanje identiteta nacionalnih manjina), koja su ionako već simbolična jer se u veoma malome broju slučajeva odnose na samostalno odlučivanje, već se najčešće svode na sudjelovanje u postupku odlučivanja, što u praksi uglavnom znači davanje neobvezujućih mišljenja.

No, predloženim izmjenama katkada se otišlo i dalje, čini se i do razine umanjivanja stečenih prava: dok prema važećoj odredbi (čl. 17) nacionalno vijeće *imenuje* jednog člana upravnog odbora ustanove koju je vijeće proglasilo od posebne važnosti, a ako je više vijeća proglasilo istu ustanovu od posebne važnosti, *svako vijeće imenuje po jednoga člana*, prema predloženim zakonskim izmjenama, vijeća sada samo *predlažu* najmanje jednog člana upravnog odbora, a ako je više vijeća proglasilo istu ustanovu od posebne važnosti »*prijedlog* zajednički podnose sva zainteresirana« vijeća; brisana je (čl. 18, st. 1, toč. 13) mogućnost odlučivanja o pitanjima povjerenim aktom autonomne pokrajine (što, kada

je riječ o hrvatskoj zajednici, ima implikacije na osnivačka prava HNV-a u odnosu na NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata!) i jedinice lokalne samouprave; vijeća više ne daju prijedloge raspodjele sredstava na natječajima tijela javnih vlasti već samo mišljenja (čl. 21); vijeća su isključena iz postupka raspodjele sredstava po projektima Proračunskog fonda za nacionalne manjine (čl. 119) već je uređenje toga postupka prepušteno da uredi Vlada nižim pravnim aktima itd.

Kada je riječ o ovlastima, u nekoliko slučajeva predložena su nedorečena rješenja o zajedničkom odlučivanju nacionalnih vijeća, npr. spomenuti zajednički prijedlog članova upravnog odbora u ustanovama kulture (čl. 17) ili pri izboru Savjeta regulatornog tijela za elektroničke medije, gdje je predviđeno da se dva kandidata (od kojih Narodna skupština bira jednog) predlažu »zajedničkim dogovorom nacionalnih vijeća« (čl. 20).

Upitno je i povećanje broja tzv. upućujućih pravnih normi, kojima krovni manjinski Zakon pravno sasvim nelogično prepušta reguliranje materije drugim propisima, npr. postojanje posebne važnosti za nacionalne manjine za ustanove kulture utvrđuje se sukladno propisima iz područja kulture (čl. 18), uređenje postupka raspodjele sredstava iz proračunskog fonda prepušteno je Vladi (čl. 119) itd. Ovo unatoč tome što je jedna od preporuka iz Ekspertskog izvješća o zaštiti manjina i kulturnih prava u Republici Srbiji prof. **Emme Lantschner** i prof. **Stéphanie Marsal** iz ožujka 2017. da se reviziji svih propisa (krovnih i sektorskih) pristupi usuglašeno i istodobno.

Imovina, naziv, sukob interesa, okviri državne vanjske politike...

Predloženo je nekoliko različitih rješenja koja zadiru u suštinu prava na samoupravu, koje podrazumijeva određenu samostalnost u djelovanju.

Najprije, u slučaju brisanja nacionalnih vijeća iz registra vijeća, predloženo je da njihova imovina postaje imovina Republike Srbije (čl. 5). Imajući u vidu da su matične države jednog broja manjina ulagale u manjinsku infrastrukturu, čini se neprimjerenim zakonska intervencija u sudbinu imovine u slučaju prestanka postojanja vijeća, već se prirodnije čini to ostaviti vijećima da sama reguliraju, koja bi, primjerice, mogla odlučiti da takva imovina prijeđe na udruge nacionalnih manjina.

U članku 6, u kojem se govori o nazivu, pečatu i simbolu naci-

onalnih vijeća predloženo je da oni ne mogu »izazivati zabunu u pogledu nacionalne manjine koju nacionalno vijeće predstavlja«. Ovdje kao da se na mala vrata pokušava provući ideja o međusobnoj isključivosti etnonima Bunjevac i Hrvat ili Vlah i Rumunj. Na to već upućuje već viđeni problem koji se 2009. pojavio kod preregistracije DSHV-a, kada Registar političkih stranaka nije dopustio odredbu iz prvotnoga Statuta iz 1990. koji je predviđao da stranka zastupa interese Hrvata – Bunjevaca, Šokaca i svih Hrvata koji žive na teritoriju Vojvodine, ukoliko se ne izbrišu riječi Bunjevci i Šokci!

Sukladno Akcijskome planu, uvedena je odredba o sukobu interesa (novi članak 7a) tako da članovi vijeća ne mogu biti članovi tijela političke stranke, ravnatelj ili član tijela ustanova čiji je osnivač vijeće, niti dužnosnik, rukovoditelj u tijelu državne, pokrajinske ili lokalne uprave. Dio o sukobu interesa vezan za tijela političke stranke čini se neprimjerenim. Naime, iako su manjinska vijeća tijela manjinske samouprave za četiri zakonski određena područja, *de facto* ona se nerijetko pojavljuju i promatraju kao svojevrсни politički predstavnici nacionalnih manjina. Dapače, nacionalna vijeća se formiraju na temelju izbora, dakle, političkog procesa čiji su glavni akteri političke stranke. Dok najviše državni predstavnici i tijela pokrajinske i lokalne samouprave, mogu biti članovi tijela političkih stranaka, ova kva mogućnost uskraćena je tijelu manjinske samouprave.

U članku 8. predloženo je da internetska stranica vijeća mora biti vođena dvojezično, na srpskom i jeziku nacionalne manjine, te da se na internetskoj stranici objavljuju sve odluke i akti vijeća.

Predložena je dopuna članka 27, koji garantira pravo na suradnju, u skladu sa zakonom, s organiza-

cijama i ustanovama u matičnim državama, ili sličnim tijelima manjina u drugim državama, na način da ta suradnja mora biti u okvirima vanjske politike Republike Srbije! Prirodno je da se sve aktivnosti vijeća odvijaju u zakonskim okvirima, ali odredba o djelovanju u okvirima državne vanjske politike u suradnji s matičnom državnom potiče mnogo hipotetičkih situacija, koje ograničavaju manjinsku samoupravu.

Uloga Ministarstva i struktura proračuna vijeća

Prema važećoj odredbi zakonski nadzor nad manjinskim vijećima obavlja Ministarstvo u čijoj su nadležnosti ljudska i manjinska prava, a u praksi sada je to Ministarstvo državne uprave i lokal-

ne samouprave. Međutim, čini se da se i u ovoj sferi predloženim izmjenama krnji pravo na manjinsku samoupravu. Takva je npr. odredba čl. 113. o korištenju proračunskih sredstava, prema kojoj se maksimira utrošak proračunskih sredstava za »stalne troškove« nacionalnih vijeća (predloženo je da to bude 50%), što ne samo da je suprotno pojmu samouprave, koja podrazumijeva značajnu samostalnost u djelovanju, već odredba ni ne vodi računa o specifičnostima pojedinih vijeća – dok je jednim vijećima taj postotak premali, drugima su potrebe ionako ispod toga. S druge strane, unatoč postojećoj odredbi iz čl. 120. prema kojoj su vijeća, na zahtjev Ministarstva u roku od 8 dana dužna dostaviti sve tražene podatke, spise i isprave, čl. 25. predloženo je da se svi zapisnici sa sjednica vijeća i sve odluke vijeća u roku od 15 dana dostavljaju Ministarstvu, čime se uvodi izravni konstantni nadzor nad radom samoupravnih tijela (ostavljajući po strani što se ionako administrativno preopterećen rad ureda vijeća dodatno usložnjava).

Proračunski fond za nacionalne manjine

Dosadašnji kratak i nedorečeni članak 119. o Proračunskom fondu za nacionalne manjine sada je nešto proširen na način da se sredstva iz ovog fonda dodjeljuju putem natječaja po postupku koji uređuje i o kojem odlučuje Vlada, ali bez, kao što je to sada propisano, sudjelovanja manjina (usporedbe radi, u Hrvatskoj proračunska sredstva za potrebe nacionalnih manjina raspoređuje Savjet za nacionalne manjine, čiji su članovi predstavnici nacionalnih manjina). Unatoč ranijim prijedlozima, ni ovdje nije predložen garantirani postotak iz državnog proračuna koji bi se izdvajao u ovaj fond (a predlagan je u promilima), a već spomenuto Ekspertska izvješće iz 2017. preporučilo je »dovesti Proračunski fond za nacionalne manjine u funkciju i pronaći načine kako da se dođe do većih sredstava.« Naime, Proračunski fond za nacionalne manjine raspolaže s ukupno 1.800.000 dinara (tj. oko 15.000 eura) za sve projekte svih nacionalnih manjina. Narodni zastupnik **Tomislav Žigmanov** podnio je 4. prosinca 2016. amandman na Prijedlog Zakona o budžetu Republike Srbije za 2017. godine, da se ova sredstva povećaju na 21.800.000 dinara, na način da se iznos subvencija javnim nefinancijskim poduzećima i organizacijama šumarstva i lovstva smanje sa 110.312.000 dinara na 90.312.000 dinara, kako bi se kvalitetnije i učinkovitije ostvario cilj Proračunskog fonda za nacionalne manjine, jer bi se osigurala podrška daleko većem broju programa namijenjenih za očuvanje i razvoj identiteta nacionalnih manjina, ali Skupština nije prihvatila ovaj amandman.

Summa summarum, šteta je što se u zakonodavne izmjene ušlo s ad hoc rješenjima umjesto strateških opredjeljenja, te sa stajališta uskoga umjesto afirmativnoga tumačenja manjinskih prava, jer se predloženim rješenjima iz prednacrtu izmjena i dopuna Zakona o nacionalnim vijećima ne samo ne jača institucionalni položaj manjinskih vijeća, kako je to predviđeno Akcijskim planom za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, već se nekim predloženim izmjenama ovlasti vijeća dalje krnje, a katkada i smanjuje stupanj stečenih prava.

Održan 13. *Bodrog fest* u Monoštoru

Razigrana monoštorska fešta

*Festival tradicije, starih tradicijskih obrta,
glazbe, nošnje, gastronomije okupi
nekoliko tisuća posjetitelja*

Selo na sedam Dunava, selo netaknutog prirodnog okoliša, selo očuvanja tradicije. Sve je to Monoštor, ali ima još nešto po čemu se prepoznaje ovo šokačko mjesto – *Bodrog fest* festival tradicije, starih tradicijskih obrta, glazbe, nošnje, gastronomije. Svake godine početkom kolovoza, kada se održava *Bodrog fest*, Monoštor okupi nekoliko tisuća posjetitelja različitih interesiranja. One kojima je na prvom mjestu očuvanje okoliša, ljubitelji monoštorskih specijaliteta od ribe, poklonike starih obrta koji se čuvaju u ovom selu, zaljubljenike u šokačku nošnju i one koji prosto vole onaj specifičan šmek tog festivala. Tako je bilo i ove godine iako redovitom posjetitelju nije promaknulo da je bilo manje fijakera, zaprega i jahača, manje štandova s kuhanom i prženom ribom, s domaćim gibanicama i kolačima, a one popodnevnne posjetitelje otjerao je pljusak.

Monoštor u i na slici

Za slikara **Stipana Kovača** već se može reći da je onaj neraskidivi dio *Bodrog festa*, a na njega i njegove slike posjetitelji *Bodrog festa* prvo i naiđu. I ne samo da naiđu već i zastanu pred

prepoznatljivim motivima šume, monoštorskog ritma, trščara. Za Kovača ovaj *Bodrog fest* ipak je bio drugačiji od drugih, a razlog je slika od čak 35 četvornih metara. Naslikali su je Kovač i **Milorad Rađenović Đene**, a povod je više nego značajan – proglašenje bačkog Podunavlja rezervatom prirode. »UNESCO je ovo područje proglasio rezervatom biosfere, pa su u Mjesnoj zajednici došli na ideju da to obilježe jednom ovakvom slikom. Posla smo se prihvatili moj prijatelj Đene i ja. Nismo našli tako veliko platno, pa je slika sastavljena iz tri dijela, što baš nije bilo lako za raditi, ali za sedam-osam dana uspjeli smo dovršiti sliku«, kaže Kovač.

I kao što su svi zapazili veliku sliku koja je ukrašavala centralnu pozornicu, tako je primječen i veliki medvjed ručno rađen od jednog komada drveta. Djelo je to **Ivana Periškića**, koji, kao i njegov brat Nenad, od drveta uradi sve što zamisli.

»To je veliki komad hrasta, star sigurno 200 godina. Koliko je težak govori i to što je šest ljudi trebalo za prevrnuti taj komad drveta. Htio sam još za prošli *Bodrog fest* napraviti tako nešto zanimljivo, ali zbog obveza na fakultetu ostalo je za ovu godinu. Pet dana sam obrađivao taj komad drveta. Radio sam s tri motorke, po pet-šest sati na dan«, kaže Ivan.

I kao što mnogi nisu odoljeli fotografiranju kraj velike slike monoštorskog podunavlja, tako su mnogi aparati škljocali ispred drvenog mede. A fotografa je ove godine na *Bodrog festu*

Tjedan u Bačkoj

Đačke uniforme

Rasplamsala se ovih dana polemika oko toga treba li ili ne uvesti đačke uniforme u naše škole. No, to više nije samo polemika već postaje zakonska obveza, jer kako je početkom ovog tjedna najavio ministar prosvjete, od ove školske godine uniforme se prvo uvode u osnovne škole, a za dvije godine svi srbijanski školarci bit će uniformirani. Odmah da se razumijemo: ja sam za te uniforme. I odmah da kažem ne zato što će one poništiti socijalne razlike među djecom (neće) već zato što mislim da uniforme trebaju biti obilježje svake škole i svakog đaka u toj školi, koji za istu tu školu trebaju biti primjereno odjeveni. I primjereno se ponašati, u školi i na ulici.

I da se vratim na to potenciranje socijalnih razlika koje sada (kao) trebaju poništiti đačke uniforme. Kako da neka bluzica, košuljica poništi razliku između učenika u tenisicama od 200-300 eura i telefonom od 500-600 eura i učenika u tenisicama od 30-40 eura i telefonom od isto tako nekoliko desetaka eura; učenika koji zimske ferije provodi na skijanju u Austriji ili Francuskoj i onoga kome je kranji domet zimskih radosti gradsko klizalište? Naravno, nikako. I zato je to inzistiranje na tome kako socijalnih razlika (kao) neće biti samo ako se naša djeca odjenu u đačke uniforme totalno pogrešan pravac priče. Pa barem nekoliko čitatelja ovog teksta sjetit će se svog školovanja iz vremena kada su đačke kecelje bile obveza i toga kako su učiteljice (da ne griješim, ne sve) vrlo dobro znale izdvojiti djecu uglednih drugova, društveno-političkih djelatnika, djecu čije su se mame utrkivale koja će ljepši, veći i skuplji poklon donijeti za 8. mart. I to usprkos školskim keceljama u kojima smo svi trebali biti isti.

Ali đačke uniforme da, jer na ulici, u školskom dvorištu, u učionici đaci trebaju biti đaci. Đačke uniforme da, jer nekako (možda naivno) mislim da će one pomoći da se vrati dostojanstvo profesiji (prosvjetnih radnika) i našem obrazovnom sustavu. Đačke uniforme da, jer možda će nekom bahatom srednjoškolcu biti baš neugodno da u đačkoj uniformi, na ulici psuje i galami. Đačke uniforme da, jer možda će nekom nadobudnom, bahatom roditelju biti neugodno da prijeti školi tužbom zato što je njegovom sinu (čuj: njegovom sinu) oduzet mobitel koji je koristio za prepisivanje na satu. Đačke uniforme da, jer možda đaci neće tako lako posezati za tim istim mobitelima ne bi li fotografirali nastavnike na satu, a poslije toga od njih pravili karikature i dijelili u svojim grupama na društvenim mrežama. Možda? A možda je za sve to potrebno mnogo više od jedne đačke uniforme.

Z. V.

baš bilo. I to onih vrsnih čije fotografije objavljuju dnevne i tjedne novine. Došli su oni u Monoštor, ne samo fotografirati *Bodrog fest* već i pokazati što su to nekoliko dana ranije na svojevrsnom monoštorskom foto safariju ovjekovječili na svojim fotografijama.

»Nismo prvi puta u Monošturu, a za neke od naših kolega kao što je **Jaroslav Pap** Monoštor je vječita inspiracija. Spontano, jedan dan rodila se ideja da napravimo jedan fotosafari, to su prepoznali ljudi iz MZ i UG *Podunav*, tako da smo proveli jedan lijep dan u Monošturu i okolini, družili se s mještanima«, kaže **Darko Dozet** iz Fotoasocijacije Vojvodine.

I najbolji paprikaš

Ono po čemu se prepoznaje svaki *Bodrog fest* jest ponuda tradicijskih monoštorskih delicija, a to su kuhana i pržena riba, paprikaš od divljači i doboš torta. Bilo je toga manje nego ranijih godina, ali ipak nitko gladan ostao nije.

»Pripremam paprikaš od divljači, mlade divlje svinje. Kuhamo baš monoštorski paprikaš. To znači da meso mora biti samo od divljači, a kao začim monoštorska paprika i voda i sve to kada se spoji onda se dobije najbolji paprikaš«, kaže **Saša Periškić**.

Ne prepoznaje se *Bodrog fest* samo po dobroj hrani već i po starim obrtima koje danas održavaju još samo rijetki pojedinci. Jedan od njih je papuđžija **Vladislav Kuntić**. Jedini je registrirani papuđžija u Somboru.

»Radim muške kožne papuče, ženske papučice, žensku bunjevačku cipelicu i čizme. Sve manje se to koristi i kupuje. Kupci su danas folklorne udruge i rijetki pojedinci«, kaže Kuntić i onako usput još dodaje i priču o papučicama kod kojih nema lijeve i desne.

Bilo je to radi uštede, jer su se papučice iz jednog para mijenjale s lijeve na desnu nogu i tako su duže trajale.

Bilo je tu još mnogo zanimljivih priča, samo je trebalo pažljivo slušati. Nastupi folklornih udruga, koncerti, ekološke akcije i nezaobilazno natjecanje u kuhanju ribljeg paprikaša. Zadovoljni su Monoštorci brojem sudionika tog kuharskog natjecanja. Kažu, bilo je više od stotinu kotlića, ali baš im nekako ne paše što titula najboljeg kuhara nije ostala u Monošturu već otišla u susjedni Bezdan. No, ne jede se puno jer već za godinu dana novi je *Bodrog fest* i nova prilika za domaće majstore kotlića.

Z. V.

Međunarodni festival folkloru u Srijemskoj Mitrovici

Četrnaesti Srijem Folk Fest

Oko 600 izvođača u 18 folklornih grupa iz 13 zemalja sudjelovalo je na Međunarodnom revijalnom festivalu folkloru *Srijem Folk Fest*, koji je održan od 11. do 15. kolovoza u Srijemskoj Mitrovici. Na ovogodišnjem XIV. festivalu, osim predstavnika iz Čilea, Perua, Bugarske, Rumunjske, Slovačke, Češke, Turske, Grčke, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Slovenije, publici su se, već tradicionalno, predstavili HKC *Srijem – Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice *Banatskim (momačkim) nadigravanjem* čime su sve prisutne oduševili kako plesom tako i nošnjama.

Cilj Festivala je njegovanje i promoviranje kultura i tradicija svih naroda svijeta pjesmom, igrom, muzikom i kostimima građanima i turistima Srijemske Mitrovice. Svakako da je to prilika i da se postojeća folklorna kulturna društva na lokalnoj razini predstave i upoznaju sve prisutne sa svojom kulturnom baštinom. O značaju *Srijem Folk Festa* i sudjelovanja HKC-a *Srijem – Hrvatski dom* koordinator i koreograf **Bojan Kadar** kaže:

»Sudjelovanjem na tako velikoj manifestaciji imamo priliku ukazati na naš rad i mitrovačkoj publici pokazati dio naše hrvatske kulturne baštine, stil i način plesa, što svakako doprinosi očuvanju identiteta, ali i priliku privući mlade da se bave folklorom«.

Osim navedenog cilja Festivala, svakako da se stvara prilika za uspostavljanje suradnje i prijateljskih odnosa među ansablama na internacionalnom nivou, na što je ukazao i naš sugovornik:

»Uvijek se ostvari neki vid suradnje na načelu razmjene gostovanja ili iskustava. Upravo jedan od primjera te suradnje jeste s ovogodišnjim sudionikom Festivala iz Hrvatske – KUD-om *Graničar-Lužani*, s kojim proteklih nekoliko godina negujemo folklornu suradnju. Ono što je lijepo ne treba kvariti, jer kad se jednom uspostavi pozitivan kontakt treba ga konstantno razvijati«, kaže Bojan Kadar.

Postojanjem ovakvih festivala potvrđuje se potreba i svjesnost društva da je kultura jedan od glavnih činilaca održavanja identiteta jednog naroda. Različitim stvaralačkim aspektima, kao sredstvom za prepoznavanje vlastitog identiteta, kulturno-umjetnička društva njeguju svoju tradiciju ali i stvaraju interkulturni dijalog i prostor za razumijevanje različitosti. HKC *Srijem – Hrvatski dom* jeste jedan od primjera koji nastoje svojim radom očuvati i njegovati hrvatsku tradiciju i identitet.

Stvorena je lijepa atmosfera među sudionicima, domaćinima i u samom gradu je ostvaren pozitivan duh, o čemu i svjedoči direktor festivala **Petar Samardžić**.

»Ovo je najveća i najposjećenija manifestacija u gradu, jer smo po broju sudionika jedan od najvećih festivala folkloru u državi, a i šire. Sama manifestacija doprinosi prepoznavanju Srijemske Mitrovice među sličnim gradovima, a cilj festivala je upoznati se s tradicijama drugih zemalja i oni s našom.«

Tamara Divljak

Sudjelovanjem na tako velikoj manifestaciji imamo priliku ukazati na naš rad i mitrovačkoj publici pokazati dio naše hrvatske kulturne baštine, stil i način plesa što svakako doprinosi očuvanju identiteta, ali i priliku privući mlade da se bave folklorom, kaže Bojan Kadar

Suradnja Hrvatskog kulturnog društva *Vladimir Nazor* iz Stanišića i Kulturno-umjetničkog središta Grada Sinja

Kulturna i gospodarska suradnja

Predstavnici Hrvatskog kulturnog društva *Vladimir Nazor* iz Stanišića već drugu godinu ostvaruju suradnju i razmjenu programa s Kulturno-umjetničkim središtem Sinj. Ove godine su predstavnici HKD-a boravili u Sinju sa svojim programima a dogovorene su i zajedničke aktivnosti u povodu 303. Sinjske alke.

Prijem u Upravi Grada Sinja

Gradonačelnica Sinja **Kristina Križanac**, sa zamjenicima **Denisom Glavanom** i **Zlatkom Ugrinom**, primila je 4. kolovoza predstavnike Hrvatskog kulturnog društva *Vladimir Nazor* iz Stanišića i Kulturno-umjetničkog središta Grada Sinja. Prijem je upriličen u uredu gradonačelnice, a tema razgovora je bila buduća kulturna i gospodarska suradnja između ovih kulturnih društava. Gradonačelnica Križanac je izjavila da daje punu podršku ovoj suradnji i predložila da se projekti u Sinju realiziraju mimo *Alke* radi bolje vidljivosti i da suradnja ne bude samo kulturna već i gospodarska. Njena ideja o zajedničkoj promotivnoj akciji pčelarskih društava u povodu 303. *Sinjske alke* je odmah prihvaćena. Gradonačelnica je s predstavnicima izmijenila prigodne darove.

Retrospektivna izložba

U Galeriji *Galiotović* u Sinju, u sklopu programa »Vlak bez voznog reda« 4. kolovoza otvorena je izložba »Retrospektiva djela nastalih na 8 likovnih kolonija *Ivan Gundić Čiso – Dalmata*« u Stanišiću.

Izložbu je u ime Grada Sinja, koji je uz Splitsko-dalmatinsku županiju pokrovitelj ovog programa, otvorio predsjednik Gradskog vijeća Sinja **Joško Kontić**.

Prije njega, v. d. ravnatelja Kulturno-umjetničkog središta Grada Sinja **Vitimir Perić** u uvodu je govorio o suradnji između KUS-a i HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića, te o akademskom slikaru **Ivanu Gundiću**

Čisi – Dalmati, po kome kolonija i nose ime. Na izložbi je prezentirano 13 slika amaterskih slikara iz Vojvodine rađenih tehnikama ulje na platnu i pastel.

U drugom dijelu programa goste je svojom rerom uveselila skupina reraša KUD-a *Glavice*, koji su također gostovali u Stanišiću na manifestaciji *Ikavica*.

Predavanje »Ekonomika pčelarstva u Bačkoj«

U Galeriji *Sikirica* u Sinju 5. kolovoza organizirano je predavanje na temu »Ekonomika pčelarstva u Bačkoj«, koje je vodio **Savo Tadić**, profesionalni pčelar i pročelnik pčelarske sekcije Hrvatskog kulturnog društva *Vladimir Nazor* iz Stanišića. Savo Tadić, koji pčelari dvadesetak godina i vlasnik je pčelinjaka s preko 500 košnica, je u zanimljivom predavanju okupljenim kolegama pčelarima iz Cetinske krajine nesebično prenio iskustva i specifičnosti pčelarenja u sjevernoj Bačkoj. Nakon predavanja diskutiralo se i dogovaralo o budućoj suradnji pčelara iz Stanišića i Sinja. Predstavnici pčelarske organizacije Splitsko-dalmatinske županije će omogućiti pčelarima iz HKD-a *Vladimir Nazor* boravak na najvećoj izložbi pčelarstva u Dalmaciji *Dalmatini*, koja se održava početkom studenog.

I. Karan

Na 302. Sinjskoj alki

U sklopu programa »Vlak bez voznog reda« kojeg organiziraju HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića i KUS Grada Sinja izaslanstvo HKD-a je boravilo na 302. *Sinjskoj alki*. O gostovanju je javnost Cetinske krajine obaviještena tekstovima na portalima i najavama oficijelnog spikera na Bari i Čoji-natjecanjima, održanim 4. i 5. kolovoza.

Nastup ansambala u

okviru Tamburaške večeri

Sve je bio dobar san na 11. Vukovar film festivalu

VUKOVAR - Nakon što je prikazan na nizu svjetskih festivala, dugometražni dokumentarni film *Sve je bio dobar san* redatelja **Branka Ištvančića** bit će prikazan i na 11. *Vukovar film festivalu*, i to u programu *Vukovarsko zagrijavanje*. Producent filma **Antun Ivanković** najavio je da će film na vukovarskom festivalu biti prikazan u nedjelju, 20. kolovoza. Ivanković podsjeća kako se radi o autorskom dokumentarcu koji proučava događaje iz vremena početka rata u Hrvatskoj te dolazak mladoga francuskog dragovoljca **Jean-Michela Nicoliera** u Hrvatsku, njegovu borbu i potom smrt u Vukovaru. »Potresan, intiman i dirljiv dokumentarac prikazuje život i smrt vukovarskog heroja Jean-Michela Nicoliera kroz vizuru njegove majke **Lyliane Fournier**. Ona u filmu traga za informacijama kako bi došla do posmrtnih ostataka svojeg sina. Neutješna, ali ponosna majka prisjeća se svog sina i njegove mladosti i pokušava otkriti razloge zbog kojih je otišao iz rodnog Vesoula na hrvatsko ratište«, navodi Ivanković. Pokretači ovog značajnog projekta su autor filma Branko Ištvančić i producent Antun Ivanković.

Film je premijerno prikazan 17. veljače 2016. u dvorani kina *Euro-pa* u Zagrebu. Tijekom prošle godine film je prikazivan u kino dvoranama diljem Hrvatske, a pogledalo ga je preko 15.000 gledatelja. Nakon sudjelovanja na brojnim festivalima i dobivenih brojnih priznanja i nagrada, film *Sve je bio dobar san*, dobitnik je nagrade FEDEORA za najbolji hrvatski dugometražni dokumentarni film koji je bio prikazan u programu *Kratke Pule* u sklopu nedavno održanog 64. Pulskog filmskog festivala. Nagradu je dodijelio peteročlani međunarodni žiri, sastavljen od članova Udruženja filmskih kritičara Europe i Mediterana (FEDEORA). Ovogodišnji, 11. po redu, *Vukovar film festival* započinje 21. i traje do 26. kolovoza te se osim u Vukovaru održava u još četiri grada. Festival donosi 80 filmskih projekcija na ukupno deset lokacija.

XXI. međunarodna likovna kolonija *Bunarić 2017.*

SUBOTICA - XXI. međunarodna likovna kolonija *Bunarić 2017.* održava se od četvrtka do subote, 17. i 19. kolovoza u Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo*, Preradovićeve 4, Subotica.

Sudionici ovogodišnje kolonije su slikari spomenutog centra, gosti iz Srbije i susjednih država - Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Mađarske.

Zatvaranje likovne kolonije *Bunarić 2017.* bit će održano u subotu, 19. kolovoza, u 18 sati, a zatvorit će ju generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici, g. Velimir Pleša.

Izložba slika nastalih na likovnoj koloniji *Bunarić 2016.* u okviru HKC-a *Bunjevačko kolo* bit će održana na jesen.

Organizator kolonije je HKC *Bunjevačko kolo*, a pokrovitelji Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Srbiji, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice i Grad Subotica.

Međunarodni novosadski književni festival

NOVI SAD – Međunarodni novosadski književni festival, dvanaesti po redu, bit će održan od 28. do 30. kolovoza na više lokacija u Novom Sadu. Na festivalu će sudjelovati dvadesetak pisaca iz inozemstva (Švedske, Engleske, Francuske, Njemačke, Rusije, Poljske, Italije, Mađarske, Rumunjske, Danske, Slovačke i dr.) i više od 30 iz Srbije, među kojima i subotički književnik **Zvonko Sarić**. Zemlja u fokusu bit će Švedska. Tijekom festivala bit će održan simpozij posvećen temi *Književnost i norma, književnost i zakon*. Organizator festivala je Društvo književnika Vojvodine.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJEU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor: TEHNOPAPIR DOO ZEMUN, PJ Subotica, Bore Stankovića 37, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Hala za mehanički tretman papirnog otpada« zaveden pod brojem IV-08/I-501-282/2017, a koji se planira na katastarskoj parceli 954 KO Stari grad, Ulica Bore Stankovića 37 (46.109454^o, 19.667064^o).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Gospa od utočišta u okviru Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini

Svjedočanstvo o postojanosti vjere

Nastavak ovogodišnjeg *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini* održan je 14. kolovoza u subotičkom Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo*, projekcijom dokumentarnog filma *Gospa od utočišta*, redatelja **Srđana Segarića**. Tema filma je najpoznatije marijansko hodočasničko svetište u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji, koje se nalazi u mjestu Aljmaš.

Film obuhvaća kinematografski zapis događanja vezanih za ovo hodočasničko svetište kroz povijest od 1332. godine do danas. Film je i kronika o progonu hrvatskoga življa iz Aljmaša za vrijeme Domovinskog rata, kada su Hrvati bili prognani iz svojih domova, a svetište razoreno. Dokumentarac je snimljen na autentičnim mjestima, a film bilježi izjave svjedoka.

»Ovaj projekt je nastajao više godina. Pokretač ovog projekta je **Antun Ivanković** iz *Udruge dr. Ante Starčević* iz Tovarnika. Počeo sam režirati ovaj dokumentarac, ali sam ga zbog drugih projekata prepustio redatelju Segariću koji iza sebe ima puno filmova vjerske tematike. Film je konačno ove godine završen«, kaže **Branko Ištvančić**, hrvatski filmski redatelj, rodom iz Tavankuta, koji se obratio publici prije projekcije filma.

»Film je prvi put prikazan na ovogodišnjem osmom filmskom *Festivalu hrvatskih katoličkih filmova*, koji je održan na Trsatu, gdje je osvojio Grand prix za najbolji film Festivala i nagradu za najbolju glazbu koja je dodijeljena skladatelju glazbe za ovaj film i dizajneru zvuka **Peri Ištvančiću**, mom bratu. Montažer filma je **Branko Vuković**, Subotičanin. Film je rađen u produkciji *Udruge dr. Ante Starčević* iz Tovarnika, a tijekom njegova nastajanja financijski su ga podržali Osječko-baranjska županija, župa Pohodaženja Blažene Djevice Marije – Aljmaš i Grad Osijek«, kaže za HR Ištvančić.

»Za započinjanje ovog projekta su me potaknuli moji zavičajni osječaji. Naši Bunjevci su uvijek išli u Bili Aljmaš hodočastiti. Želio sam sada na blagdan Velike Gospe napraviti ovakvu prigodnu projekciju filma, kako bi gledatelji saznali više o svetištu Gospe Aljmaške. Sjećam se priča mojih *didova i majki* koji su hodočastili u to svetište, a i s roditeljima sam 80-ih godina prošlog stoljeća hodočastio u Aljmaš. Tko pogleda ovaj film može puno saznati o svetištu, a dio filma se odnosi na vrijeme kada je i taj dio Hrvatske stradao tijekom Domovinskog rata. Crkva je tada srušena u Aljmašu, kip Gospe je ipak spašen, vjera je ostala i ljudi se vraćaju u to svetište nakon rata.«

Branko Ištvančić naglašava kako je dokumentarni film važna grana kinematografije.

»Takvi filmovi su autentična svjedočanstva o raznim događajima, kreativni, autorski dokumentarni filmovi koji na specifičan način pristupaju priči. Prikazivanjem na televiziji takvi filmovi postaju pristupačni velikom broju gledatelja, ali kada se film pogleda u mračnoj kino dvorani, to je najljepši doživljaj filma.«

U okviru međunarodne suradnje program *Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini* organiziraju Udruga za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra i u suradnji s Hrvatskim kulturnim centrom *Bunjevačko kolo*, Katoličkim društvom *Ivan Antunović* iz Subotice, Hrvatskim kulturno-prosvjetnim društvom *Matija Gubec* iz Tavankuta i *Udrugom dr. Ante Starčević* iz Tovarnika.

Film je prikazan i u Tavankutu 15. kolovoza u prostoru Etno salaša *Balažević*.

Z. Sarić

Titus Mačković – subotički graditelj (2.)

Najamne i obiteljske palače

Koncem XIX. stoljeća Mačković je iznimno uspješan te dobiva brojne porudžbine brzo rastućeg sloja subotičkog građanstva Palača Lazara Mamužića sagrađena je 1891. godine kao obiteljski dom tadašnjeg gradonačelnika na isušenom području nekadašnje Rogine bare*

Sljedeći značajan primjer jest najamna palača **Jovana Dimitrijevića**. Vlasnik ove palače bio je jedno vrijeme i gradonačelnik Subotice (tijekom »turbulentne« 1849. godine), a kasnije postaje gradski senator. U požaru koji izbija 1880. godine nestaje nekoliko prizemnih kuća s parcele u Ulici Lajosa Kossutha (današnji Korzo br. 6.) u vlasništvu Dimitrijevića koji potom traži dozvolu od gradskog ureda za izgradnju najamne palače na istom mjestu. Sljedeće godine, prema projektu Titusa Mačkovića, izgrađena je jednokatna neorenesansna uglovnica s trgovačkim lokalima u prizemlju i stanovima za iznajmljivanje na katu. Glavno je pročelje simetrično s dva rubna rizalita. Prizemlje zgrade je raščlanjeno velikim staklenim izlozima segmentnih završetaka s dekorativnim završnim kamenom na sredini okvira.

Najamne i obiteljske palače

U desetljeću koje slijedi Mačković je iznimno uspješan te dobiva brojne porudžbine brzo rastućeg sloja subotičkog građan-

stva. Slijede projekti za najamnu kuću **Luke Aradskog** u Strossmayerovoj 4. (1880.), obiteljsku palaču **Đure Manojlovića** (1881.) i najamnu palaču **Samka Manojlovića** (1882.), obje na Korzu, te najamnu kuću **Ferenca Simegija** (1885.) na adresi M. Gorkog 25, sve u neorenesansnom »ruhu«.

Palača Lazara Mamužića sagrađena je 1891. godine kao obiteljski dom tadašnjeg gradonačelnika na isušenom području nekadašnje Rogine bare. Nalazi se na parceli koja izlazi na dvije ulice a ima tlocrtni oblik slova L. Ovdje se Mačković također služi klasičnom talijanskom renesansom kao uzorom pri oblikovanju fasadnog platna zgrade kojoj dodaje i reprezentativni ulazni portik. Renesansa je uzor i za projekte zgrade u kojoj se danas nalazi OŠ **Ivan Goran Kovačić** iz 1892., zatim prizemna kuća **Palotay** (1893.) te raskošna stambeno-poslovna palača **Ignáca Kunecza** (1895.) u Drapšinovoj 2 koja pokazuje i Mačkovićevo poznavanje francuskih renesansnih oblika. Mačković se u svom opusu poslužio i neobarokom koji ulazi u modu u posljednjem desetljeću 19. stoljeća te tako koncipira pročelja svoje kuće (B.

Radića 4) iz 1892. te zgrade današnje Glavne pošte iz 1894. godine.

Poslovno-stambena palača ugostitelja **Karla Lichtnekerta** preko puta željezničkog kolodvora posljednja je u nizu od četiri izgrađene palače uz tadašnji gradski park Marije Terezije (današnji Park F. Raichlea). Palača je izgrađena 1898. godine po projektu Titusa Mačkovića. Izgrađena je i ukrašena u stilu neogotike, te se odlikuje odmjerenošću proporcija i naglašenim vertikalizmom. Motivi za gradnju upravo u ovom stilu mogli bi se objasniti nacionalnom pripadnošću vlasnika palače (gotika kao »njemački stil«) ili željom za isticanjem palače među susjednim zdanjima. Zgrada je uvučena unutar parcele, u odnosu na liniju ulice (skupa s ostalim palačama u ovom bloku), čime je ispred nje stvoren prostor za mali vrt s dekorativnom ogradom od kovanoga željeza.

Sakralni opus

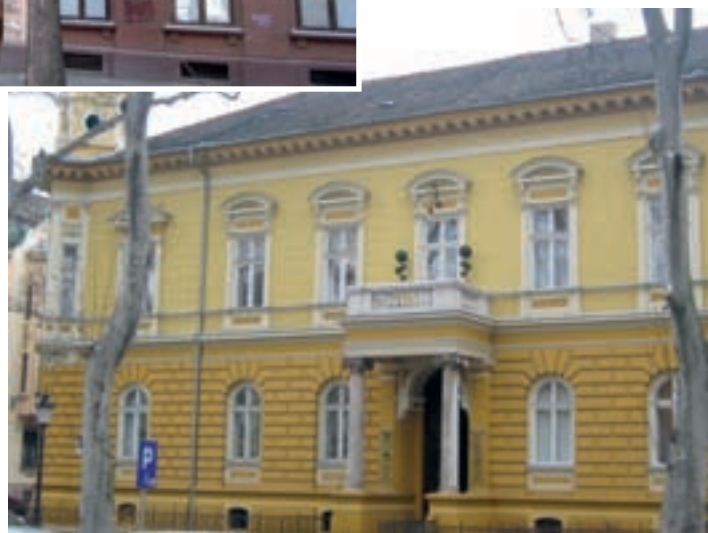
Sakralni opus Titusa Mačkovića također je značajan segment njegova arhitektonskog rada. On je bio angažiran pri obnovi kapele svetoga Roka 1884. godine kojoj je dao nov izgled u duhu neorenesanse sa snažnim klasicističkim doj-

Jedan od najznačajnijih gradograditelja Subotice, a zasigurno najplodniji u kvantitativnom pogledu jest arhitekt Titus (Tituš, Tit) Mačković. Zaslužan je za današnji izgled velikog dijela gradske jezgre. U razdoblju od 1875. do 1918. projektirao je mnogobrojne objekte u Subotici i na Paliću: zgradu banke, najamno-poslovne i stambene palače, obiteljske kuće i nekoliko kapela na subotičkim grobljima. Svoje projekte uglavnom radi u neorenesansi i drugim historicističkim stilovima, a početkom 20. stoljeća projektira i objekte s odlikama novog stila secesije.

mom. Nadalje, s obzirom na rastuću gradsku populaciju i povećanje broja vjernika Gradski senat je 1894. godine odobrio iznos od 80.000 forinti za gradnju crkve svetog Roka te raspisuje projektni natječaj. Osnovan je i poseban odbor inženjera za izbor primljenih radova. Žiri prvu nagradu dodjeljuje budimpeštanskim arhitektima **Istvánu Keresztesu** i **Guidu Höpfneru**. Druga nagrada pripala je Titusu Mačkoviću, koji je kasnije ipak postavljen za nadzornika radova koji započinju iskopavanjem temelja u studenom 1894. a novi sakralni objekt završen je srpnja 1896. godine. Do kraja godine nastavljeni su radovi na unutrašnjem uređenju i crkva je posvećena nekoliko dana pred Božić.

U svojim poznim godinama Mačković dobiva sve manje narudžbi, ali je na subotičkim grobljima izvedeno nekoliko kapela po njegovim projektima, primjerice kapela obitelji Lichtneckert na Bajskom groblju koja je podignuta 1913. godine u mješovitom neoromaničko-neogotičkom stilu. Autor je i kapele obitelji **Ostojić** (1898.), te kapele **Milinović** na Pravoslavnom groblju kod Dudove šume iako ta atribucija nije potvrđena.

Branimir Kopilović
(nastavlja se)

Svjedočanstvo u slikama od slame

Izložba slika od slame nastalih na XXXII. sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu otvorena je u petak, 11. kolovoza, u predvorju Gradske kuće, a čast da ju otvori ovoga puta imao je zagrebački filmski redatelj **Branko Ištvančić**, koji je boravio u svom rodnom kraju u povodu nastavka, odnosno završetka snimanja dokumentarnog filma o najvećoj žetvenoj svečanosti bunjevačkih Hrvata – *Dužijanci*.

Otkrivanje svita

»Otkako sam krenio koracat na jednom salašu u Tavankutu, počeo sam otkrivat svit. Prvo otkriće svita bilo je dakle na salašu, a drugo kad sam pogledo kroz filmsku kameru. Virujem da i naše slamarske otkrivaju svit na svoj način, radeći prekrasne slike od slame; radeći na tako jedan fini, filigranski način, nikim posebnim umičem kog imate samo ode u Subotici. Kad sam radio dokumentarni film o njima *Od zrna do slike*, koji je obašao cili svit i nalazi se u pojedinim velikim svitskim muzejima, bio sam oduševljen kad smo počeli dobivat niz 'mailova' koje sam im slao od razni svitski stručnjaka i nikad neću zaboravit kad me je jedan od nji pito: 'Znate l' vi da mi znamo za vas i znate l' da ste vi najoriginalniji na cilom svitu?' To je jako lipo i zato mislim da naše slamarke treba podržavat. Ako štogod nije snimljeno jel naslikano, onda to i ne postoji. Tako i one zapravo oslikavaju život nas bunjevački Hrvata na ovom području i iza nji će ostati svidočanstvo u slikama od slame, ostat će zabiluženo štogod što je vridilo ode«, rekao je, među ostalim, Branko Ištvančić.

Značaj salaša i salašara

Voditeljica slamarske sekcije HKPD-a **Matija Gubec** u Tavankutu i članica Organizacijskog odbora Prve kolonije naive u tehnici slame **Jozefina Skenderović** ovom je prigodom rekla nekoliko riječi o značaju salašara i salaša, s kojih smo, kako je istaknula, u neku ruku svi potekli.

»Krenimo prvo od ove prilipe Gradske kuće. U njenim temeljima i zidovima uloženo je jako puno znoja i rada salašarskog. Sto dana, dok se ona gradila, salašari su bresplatno radili, o svom kostu, s konjima i volovima koje su također morali naranit. Ovo misto zato svakako zaslužuje da ugosti maketu jednog salaša. Salaš je također važan, jel je on misto rođenja naše *Dužijance*. Prve obiteljske dužijance su bile na salašima. Salaš i salašari su zaslužni što svake godine imamo kruva. I konačno, fala salašima i salašarima, što osim žita imaju i slamu pa mi imamo od čega praviti radove od slame.«

Izložena i maketa salaša

Osim slika i radova od slame, na izložbi je bila postavljena maketa salaša, koju je izradio i čiji je idejni tvorac **Nemanja Temunović**. Izrada maketa njegov je dugogodišnji hobi, a na ovoj je radio oko šest godina. Većim dijelom ju je izradio sam, a pomogli su mu obitelj i prijatelji.

»Ovo je moja zamiso salaša, sadrži kuću s ambetušom, garaže, čardak, josag, živinu, radne mašinerije koje su popularne u ovo vrime (kombaj, prskalice, prikolice, plug, obrtač) i poslidnje što sam napravio je moderna verzija silosa. Osim mašinerije, svi dijelovi makete napravljeni su od prirodnog materijala«, opisao je maketu Nemanja, koji se ujedno zahvalio predsjedniku HKPD-a **Matija Gubec** **Ladislavu Suknoviću** što mu je dopustio da ju izloži u okviru izložbe, slamarkama koje su mu pomogle kad je bila nestašica žita pa su mu dale vlačte te svima koji su mu na bilo koji način pomogli.

Maketa je prvi puta izložena, a moći će se pogledati i 30. rujna u Tavankutu za Festival voća.

Izložba radova od slame koje su izradile slamarke, članice slamarskog odjela HKPD-a **Matija Gubec** u Tavankutu, mogla se pogledati do nedjelje navečer, a tko je propustio vidjeti njihove slike nastale na ovogodišnjoj koloniji, može to učiniti u tavan-kutskoj Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame.

Ivana Petrekanić Sič

Dužijanica 2017.: Književna večer posvećena dr. Josipu Andriću

Rad oslonjen na katoličku tradiciju

U sklopu središnjeg dijela proslave *Dužijanice* održana je u četvrtak, 10. kolovoza, Književna večer u Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo*. U ime organizatora, Katoličkog društva *Ivan Antunović*, predsjednik Društva vlč. **Ivica Ivanković Radak** istaknuo je da *Dužijanica* nije samo običaj ili tradicija, nego daleko više. Ona je, kako je rekao, sastavni i urođeni dio identiteta bunjevačkih Hrvata, koji to bogatstvo rado dijele i pokazuju svim građanima Subotice, Sombora i okolnih krajeva. Književna večer bila je posvećena životu i djelu vojvođanskom

Ovom prigodom izdvojila je dva Andrićeva putopisa: *Irska – zeleni otok* i *U Kristovoj domovini*. Govoreći o Andrićevim putopisima, Dulić je rekla da se prije svega mogu čitati kao poučno štivo jer obiluju mnogim vjerodostojnim podacima, a isto tako i kao vrijedan dokument o putovanju i hodočašćenju onoga vremena. Što se tiče proze koju je Andrić pisao, Dulić je istaknula da se oslanja na katoličku tradiciju, a kao osnovnu svrhu njegove djelatnosti navela je služenje svome narodu, što je i potkrijepila autorovom rečenicom:

»I kao što sam za Slovačku bezbroj puta umočio pero, tako sam to činio i za Irsku, a iz svakog takvog poteza pera bila je misao na Hrvatsku.«

Stantić je u svom izlaganju ukazao na Andrićev rad u području muzikologije te skladateljski opus koji je, kako je naveo, impozantan i koji u sebi sadrži sve veće ili manje forme. Govorio je i o doprinosu Andrića na polju sakupljanja narodne građe, kao i bogatom skladateljskom opusu, koji se sastoji od skladbi za tambure, klavir i orkestar. Stantić je govorio i o povijesti i značaju opere *Dužijanica*, kao najvećeg djela Andrića. Kao značaj i potvrdu Andrićevog rada u području muzikologije i skladanja Stantić je naveo da je njegovo ime zabilježeno u svim eminentnijim muzičkim enciklopedijama izdanim na prostorima bivše Jugoslavije, a da ovaj podatak ima još veći značaj, Stantić je napomenuo da mu glazba nije profesija nego jedno od mnogih interesiranja.

Hrvatu dr. **Josipu Andriću** o kojemu su govorili **Klara Dulić**, profesorica jezika i književnosti i katedralni zborovođa i orguljaš **Miroslav Stantić**. Ove godine obilježava se 50. obljetnica smrti ovoga pripovjedača, jezikoslovca, publicista ali i skladatelja opere *Dužijanica*.

Tijekom Književne večeri Katoličko društvo *Ivan Antunović* dodijelilo je i priznanja za iznimne zasluge u njegovanju i očuvanju kulture, povijesti i duhovnosti Hrvata u Bačkoj te promicanje kršćanskih vrijednosti u društvu i sredini u kojoj živimo.

Služenje svome narodu

O životu i književnoj djelatnosti Andrića govorila je Klara Dulić. Ona se osvrnula na njegovo dugogodišnje uredničko iskustvo u Katoličkoj nakladničkoj kući *sv. Jeronima* i brojnim glasilima te bogat književni opus koji broji preko 900 članaka, 20 knjiga i uređivanje mnogih publikacija.

»Andrić je pisao eseje, članke, književne kritike, dramolete, pjesme, pripovijetke i romane«, rekla je Dulić i dodala da je pisao i životopise svetaca, te da su Slovaci jedna od njegovih velikih tema jer ih je na razne načine osjećao bliske Hrvatima.

Nagrađeni

Katedralni župnik i član Vijeća Katoličkog društva *Ivan Antunović* mons. **Stjepan Beretić** dodijelio je, kao i svake godine, tri priznanja Društva. Priznanje za zaslužnog pojedinca dobila je **Lucia Tošaki** (djev. **Knezi**) iz Lemeša koja je, kako je obrazložio mons. Beretić, aktivna u vjerskom i kulturnom životu Lemeša i šire okolice, kao i u Hrvatsko-bunjevačkom kulturno-umjetničkom društvu *Lemeš*, gdje je kao organizatorica uključena u sve vidike djelovanja KUD-a. Priznanje za zaslužnu instituciju dodijeljeno je Franjevačkom samostanu u Subotici koji ove godine slavi 300. obljetnicu franjevačke rezidencije u Subotici. Obitelj **Marinka i Jasne Kujundžić** s Bikova, koja ima četvero djece, dobila je priznanje za brojnu obitelj.

Tijekom Književne večeri nastupio je zbor *Collegium musicum catholicum* pod ravnanjem Miroslava Stantića.

Priredivanje Književne večeri pomogli su Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Grad Subotica i Hrvatski *Caritas*.

J. Dulić Bako

Blagdan sv. Lovre u Sonti

Blagdan sv. Lovre, nebeskog zaštitnika župe u Sonti, obilježen je u duhu tradicije mještana, starije od dva stoljeća. Euharistijskom slavlju u crkvi koja nosi njegovo ime, na blagdan sela, 10. kolovoza, prisustvovao je veliki broj vjernika. Euharistiju je predslavio vlč. **Patrik Tvorek**, a suslavilo je deset svećenika Subotičke biskupije, uz sončanskog župnika vlč. **Josipa Kujundžića** i karmelićanina rodom iz Sonte o. **Matu Miloša**. Nadahnuto su pjevali članovi dječjeg župnog zbora, uz pratnju orguljašice **Klaudije Lukić**. Kirbaj je civilno obilježen u prvu nedjelju poslije blagdana sv. Lovre. I ove godine rodno selo su pohodili

mnogi Sončani, danas razasuti po svim stranama svijeta. Rijetke su bile kuće bez gostiju, pa se na taj dan u selu broj žitelja skoro podvostručio. Najagilniji u slavlju bili su najmlađi. Ni osjetno zahlađenje uz pokojnu kap kiše nije ih omelo u pohodu na vašar s vrteškama, tezgama s igračkama, jahanju ponija i konzumaciji sladoleda – vunice.

U večernjim satima, u crkvi sv. Lovre priređeno je predstavljanje knjige o. **Ante Stantića** *Otajstvom Isusova djetinjstva do mistike – Ulomci iz pisane riječi o. Gerarda Tome Stantića*. Knjiga je objavljena u sunakladi Katoličkog društva **Ivan Antunović** iz Subotice i Karmelskih izdanja iz Zagreba. O knjizi su govorili o. Mato Miloš, OCD i urednica knjige **Katarina Čeliković**, a o osjećajima vjernika, vezanim uz o. **Gerarda** sončanska književnica **Ruža Silađev**. Uz pratnju **Klaudije Lukić** na klavijaturama pjevao je župni dječji pjevački zbor, pod ravnanjem **Emine Lukić**.

Ivan Andrašić

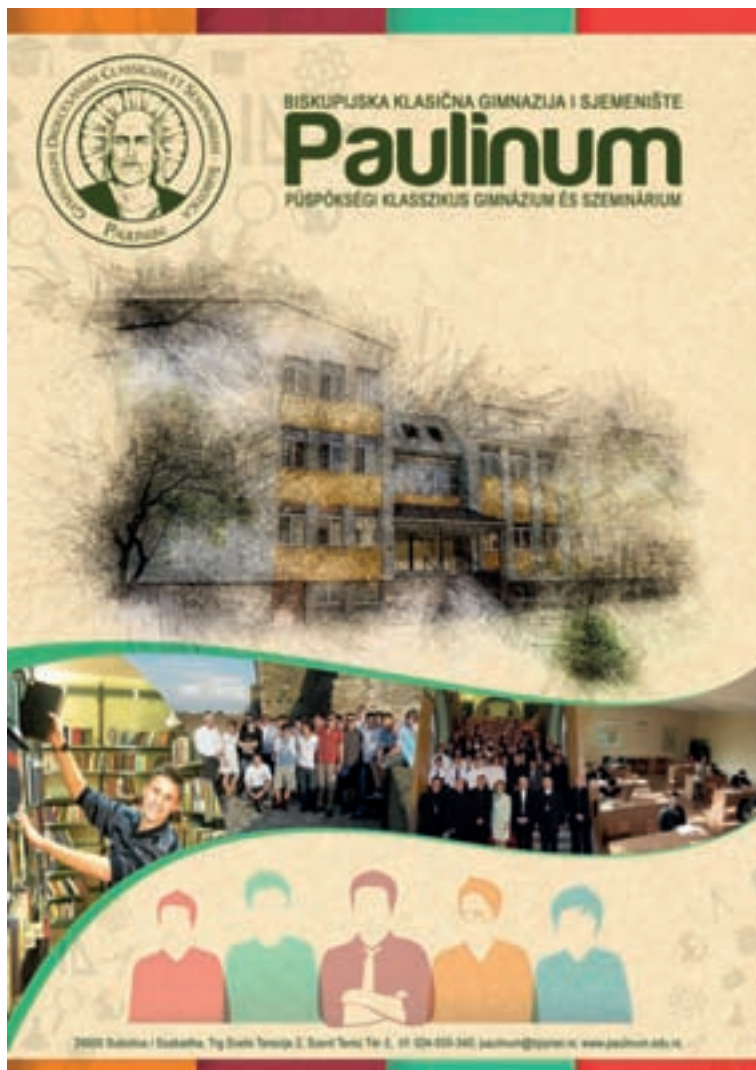
Blagdan sv. Roka u Subotici

Subotičani sv. Roku, zagovornika bolesnika, posebno štiju još iz vremena haranja kuge, kada su mu 1738. godine podigli i zavjetnu kapelu koja je bila među prvim sakralnim objektima u gradu. Ipak, posebno ga na njegov blagdan 16. kolovoza spominju župljani crkve koja nosi njegovo ime. Tako je i ove godine u crkvi sv. Roka bilo euharistijsko klanjanje cijeli dan, a navečer je služena misa koju je predvodio župnik mons. dr. **Andrija Anišić**, a propovjednik je bio vlč. **Ivica Ivanković Radak**. Na kraju mise bio je blagoslov trudnica.

J. D. B.

Obavijest Biskupijske gimnazije Paulinum u Subotici

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) *Paulinum* obavještava zainteresirane učenike o drugom roku upisa u školu.

Gimnazija *Paulinum* je ustanovljena od Subotičke biskupije, ima međunarodno priznanje izjednačenje sa svim ostalim školama. Gimnazija priprema učenike prvenstveno za teološke i filozofske studije, te za klasične jezike i za povijest, ali učenici mogu upisati i druge fakultete. Posebnost ove škole je, da ne samo poučava, nego i odgaja, prije svega na kršćanske vrijednosti.

Za upis u gimnaziju *Paulinum* potrebni su isti dokumenti, kao i za svaku drugu gimnaziju, odnosno srednju školu.

Više informacija možete dobiti na adresi:

Biskupijska klasična gimnazija *Paulinum*

24000 Subotica, Trg. sv. Terezije br. 2

Tel/fax: 024/555-340

Email: paulinum@tippnet.rs

www.paulinum.edu.rs

Raspored misa za Bunaričko proštenje

24. 8. (četvrtak)

19 sati

– trodnevica, klanjanje

25. 8. (petak)

19 sati

– trodnevica, križni put

26. 8. (subota)

19 sati

– trodnevica, bdijenje

27. 8. (nedjelja)

Proštenje

6.30 sati

– misa za hodočasnike pješake
(dvojezična)

8 sati

– biskupska misa (mađarski)

10 sati

– biskupska misa (hrvatski)

16 sati

– misa za bolesnike i djelatnike
Caritasa (dvojezična)

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vjera jedne poganke

Dok čitamo evanđelja, Isus nas često svojim stavom i riječima zna zbuniti, jer reagira na način na koji ne očekujemo. No, Isusovo ponašanje uvijek ima za cilj odgoj naše vjere. Iza svakog događaja, iza svake izgovorene riječi krije se pouka i smjernica za naš vjerski život.

Vjerski uzor

Matejevo evanđelje govori nam o neobičnom susretu Isusa i žene Kanaanke (usp. Mt 15,21-28). Prilikom tog susreta Isus, koji je uvijek susretljiv, otvoren, uvijek spreman za pomoć, odbija odgovoriti molbama ove poganke. Takvo svoje ponašanje obrazlaže riječima: »Poslan sam samo k izgubljenim ovcama doma Izraelova« (Mt 15,24). On tako Kanaanku upozorava na religiozne granice koje su u to vrijeme bile izrazito naglašene. Pripadnici različitih religija nisu se međusobno miješali, niti su se trpjeli. Osobito su se Izraelci klonili pripadnika drugih religija, jer su bili Božji izabrani narod, a i vjerski propisi nisu im dozvoljavali da se s poganimima miješaju. Kanaanki je sve to bilo poznato, ona je znala da se na nju, koja nije Židovka, Isusovo djelovanje ne odnosi. Ali, ona zanemaruje religijske granice, te misli jedino na ono što joj je potrebno. Ključna je u ovom događaju njezina vjera. Ona prilazi Isusu, iako nije dio naroda kojemu je on poslan, te moli za pomoć jer vjeruje da joj on može pomoći. Ona mu se obraća: »Smiluj mi se, Gospodine, Sine Davidov!« (Mt 15,22), te tako ga oslovljavajući zapravo izriče ispovijest poput nekog pobožnog Židova.

Na taj način jedna žena poganka prelazi sve ljudske granice i zadane forme ponašanja, djeluje nezamislivo ondašnjim principima jer je pokreće ono što je veće od svega što čovjek zadaje i određuje, a to je vjera. Isus se u početku ponaša kao da je neće uslišati jer želi istaknuti veličinu njene vjere koja nije ustuknula ni pred religijskim jazom, ni pred početnim odbijanjem. Mudrost i snalažljivost koju je ova žena pokazala u razgovoru s Isusom plod su te vjere koja ju je ponukala da mu pristupi i moli ga za pomoć.

Isus se u svom javnom djelovanju nije često susretao s poganimima, jer je njegovo kretanje bilo uglavnom među njegovim narodom. Međutim, svojim stavom je pokazao na koji način mu se može približiti i što je potrebno u ko-

munikaciji s njim. On nije zazirao od pogana. Naprotiv, u susretu s njima isticao je vrijednost vjere i povjerenja u njegovu osobu iznad religijske pripadnosti. Kanaanka, poganka, obraća mu se s potpunim pouzdanjem ne mareći što će možda biti napadnuta i otjerana zbog svoje nepripadnosti izabranom narodu. U prvi mah Isus šuti, ali se ona ne da smesti šutnjom, nego pada ničice pred njegove noge. Upravo taj čin poklona unatoč šutnji uzdiže njenu vjeru na razinu uzora. No, šutnja nije kraj iskušavanja njene vjere, Isusove riječi pokolebale bi mnoge: »Ne priliči uzeti kruh djeci i baciti ga psićima«. Ona je razumjela što joj želi reći, shvatila je koje joj je mjesto u odnosu na izabrani narod, nije povrijeđena, naprotiv, dovoljne su joj mrvice. Mrvice nisu nešto što je manje vrijedno, one su smilovanje Božje grješnicima.

Strpljenje i pouzdanje

Kanaanka iz ovonedjeljnog evanđelja može nam biti učitelj u vjeri. Izraz naše vjere je molitva. Često se deklariramo kao vjernici, a rijetko se obraćamo Bogu s pouzdanjem. Prečesto se pouzdajemo u svoje snage i sposobnosti kada nas sustignu problemi, a onda kada ih ne možemo riješiti bivamo obeshrabreni i padamo u depresiju. Zaboravljamo da je Bog onaj kojemu možemo sve povjeriti, te da nam on može pomoći.

Događa se često da molimo, ali kao da Bog šuti, kao da ne čuje i ne vidi. Kanaanka je na Božju šutnju pala pred njim ničice i nastavila moliti. Radimo li mi tako? Često smo oholi u molitvi, zaboravljajući da smo stvorenja koja stoje pred svojim Stvoriteljem. Očekujemo da Bog odmah usliša sve što tražimo, nemamo strpljenja čekati. Molitva nam se svodi na traženje, u njoj nema poklona Bogu, slavljenja, zahvaljivanja, kajanja. No, moliti ne znači samo tražiti. Bog šuti da nas iskuša, da vidi kakva je naša vjera. A njena veličina je upravo u strpljenju i klanjanju i onda kada nam se čini da nas On ne čuje, kada na naše molitve odgovara drugačije nego što očekujemo. Ustrajnost u molitvi odlika je iskrenog, pravog vjernika. Primjer ove Kanaanke poučava nas da se ne damo pokolebati u vjeri, bez obzira na sve što se događa, da nastavimo Bogu predavati svoje probleme i cijeli svoj život, čak i kada on šuti. Strpljivu molitvu punu pouzdanja On će na kraju nagraditi.

Tavankutski HKPD *Matija Gubec* u Novom Vinodolskom i Selcu

Zagreb i Zaprešić omogućili ljetovanje

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankuta ljevalo je ove godine od 31. srpnja do 13. kolovoza u Novom Vinodolskom i Selcu. Prvi tjedan ljetovanja članovi tavankutskog *Gupca* proveli su u vili *Rustica* u Novom Vinodolskom. Boravak je organiziran u okviru suradnje Grada Zagreba i gradskog društva Crvenog križa iz Zagreba s kojima Tavankučani imaju višegodišnju suradnju. Boravak su podržali gradonačelnik Zagreba **Milan Bandić** i ravnatelj Crvenog križa iz Zagreba **Petar Penava**. Tijekom boravka u Novom Vinodolskom gradonačelnik Milan Bandić je posjetio Tavankučane. U svome pozdravnom govoru je rekao:

»Pozdravljam naše sunarodnjake, Hrvate iz Srbije, Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* na čelu s njihovim predsjednikom **Ladislavom Suknovićem**. Vama, koji čuvate našu hrvatsku tradiciju, običaje, kulturu i hrvatski jezik, ja se od srca zahvaljujem. Koliko budete 'vikali' i koliko se budete borili, koliko budete smjeli, hrabri, odvažni i uporni, toliko ćemo našu hrvatsku enklavu sačuvati u Vojvodini, Srbiji i našem Tavankutu. Pozdravite sve one koji nisu s nama i recite im da je Zagreb bio i ostao s našom zajednicom u Srbiji, odnosno Vojvodini. Pozdravite i sve druge naše ljude i prijatelje koji žele dobro, koji žele da se ne osjećate tamo građanima drugoga reda nego da živite normalno, dostojanstveno, da čuvate svoj hrvatski ponos, svoje ime i prezime, ali da nikada ne zaboravite svoju matičnu domovinu.«

Suradnja s KUD-om *Pojatno* i *Kupljenovo* kod Zaprešića Tavankučane je povezala i s Gradom Zaprešićem. Gostovanje

njihovih društava bila su povod da se gradonačelnik za njihov boravak u Tavankutu zahvali ljetovanjem u odmaralištu Crvenog križa Grada Zaprešića u Selcu.

»Suradnja i potpora Grada Zagreba i gradskog društva Crvenog križa je u projektnom smislu produbljena i usmjerena na razvojne projekte u Tavankutu. Boravak naših članova u Novom Vinodolskom je snažna potpora našim aktivnostima na polju očuvanja kulturne baštine i razvoja projektnih aktivnosti koje provodimo kroz djelovanje folklorne i tamburaške sekcije te projekta *Seminar bunjevačkog stvaralaštva*. Imajući u vidu dobru partnersku suradnju s kulturno-umjetničkim društvima iz Kupljenova i Pojatna, te realizirane manifestacije tijekom ovogodišnjih uskršnjih blagdana u Subotici i Tavankutu pod okriljem *Pasionske baštine* i posjeta gradonačelnika Grada Zaprešića gospodina **Željka Turka** i našeg službenog posjeta Gradu Zaprešiću, iskazana je visoka zainteresiranost za uspostavu suradnje i s njihovim gradskim društvom Crvenog križa i kroz najavljeni oblik suradnje prvi puta je upriličen tjedni boravak naših članova u Selcu. Tijekom boravka su kandidirani mogući oblici nastavka suradnje. Suradnja s oba društva Crvenog križa je iznimno kvalitetna jer je iskazan visok stupanj ozbiljnosti i projektnih okvira u kojima bismo mogli surađivati. Prvi projektni koraci su već načinjeni i želja nam je ovaj oblik suradnje nastaviti, kako kroz boravak naše djece u njihovim odmaralištima tako i kroz preliminarno dogovorene oblike suradnje na drugim poljima u okvirima zajedničkih aktivnosti«, rekao je predsjednik HKPD *Matija Gubec* Ladislav Suknović.

I. D.

Julijana Matanović: *I na početku i na kraju bijaše kava*

Julijana Matanović
*I na
POČETKU
I NA KRAJU
BIJAŠE
Kava*

PAŽLJIVO kuhane priče

Autorica svojim pričama sugerira i društvenu ulogu kave, od njene uže obiteljske i prijateljske komponente, sve do državnih kabineta u kojima se kroz povijest, uz šalicu kave rješavaju važna pitanja

» **B**ez priče se možda i može živjeti, kao što se može živjeti i bez kave, ali i priča i kava priskrbuju životu ono nešto više.«

Zbirka priča *I na početku i na kraju bijaše kava* s podnaslovom *kolokvij o kavi* izašla je u nakladi *Mozaik knjige* d.o.o. u Zagrebu 2014. godine i doživjela je do sada i svoje peto izdanje. Autorica ove knjige je sveučilišna profesorica književnosti, književna kritičarka i spisateljica **Julijana Matanović**. Njezine knjige čitaju i struka i šira čitateljska publika, a za knjigu *I na početku i na kraju bijaše kava* dobila je brojne poznate nagrade, među kojima i nagradu *Ksaver Šandor Gjalski* za najbolju proznu knjigu godine 2014. i nagradu *Josip i Ivan Kozarac* za najbolje prozno djelo 2014. godine.

Ovo djelo naizgled vrlo privlačnog naslova moglo bi nvesti potencijalnog čitatelja na misao kako se radi o laganom štivu koje se čita uz pauzu za kavu, a zatim brzo i uredno zaboravlja u svakodnevnom obvezama. Ovakav prvi dojam brzo se gubi i postaje jasno kako je riječ o djelu iznimne kvalitete, koje od onog prvog dojma doista zadržava lakoću čitanja i primanja sadržaja, uzrokovanog lakoćom i prozračnošću stila i jezika koji teče glatko, poput najfinijeg crnog napitka. Dugo i pažljivo kuhan zanat Julijane Matanović u spravljanju priča i dodavanju najfinijih zrnaca humora i karaktera čine svaku šalicu priče onim više, bez čega se može, ali nije lijepo. Knjiga je smještena u formu kolokvija, pa na početku stoji *Uvodna riječ organizatora*, potom *Plenarno izlaganje*, *Stanka za kavu*, nakon koje slijedi sedamnaest izvrsnih priča i na kraju *Završna riječ organizatora*. Iako se priče mogu čitati svaka za sebe, preporuka je poslušati i uvodnu riječ i krenuti redom. Svaka od ovih priča djeluje poput minijature romana, jer se uz savršenstvo stila odlikuje i fabulom iz koje je nemoguće iskliznuti, kao što mnogi likovi u pričama iskliznu iz tračnica i u određenom trenutku svojih života moraju uskočiti u vlak koji juri. Svaki običan život nalik je jedan drugom, rekli bismo

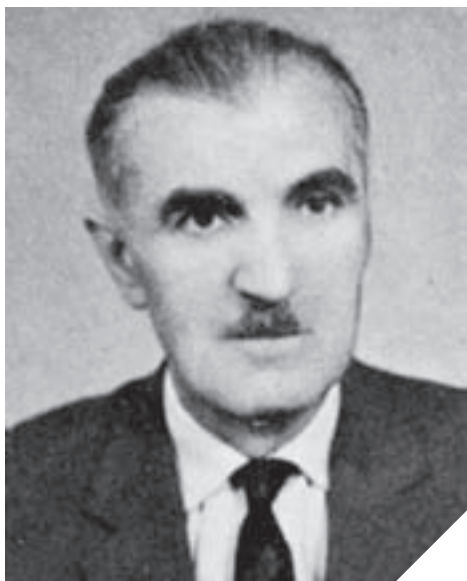
slobodno parafrazirajući velikog ruskog spisatelja, ali, zapitajmo se najprije kako bismo ičiji život smjeli nazvati običnim. O tim, naizgled neznatnim i ni po čemu iznimnim životima priča i Julijana Matanović. Upečatljivi su ovdje likovi dobrih seoskih baka koje su znale skuhati onu pravu domaću kavu i svakoga tko uđe u kuću svojim nenametljivim, a ipak postojanim autoritetom posjesti ispred sebe i uz ispijanje kave lagano odmotavati čvrsto klupko životnih mudrosti, sve dok sugovornik ili slušatelj ne ispije i sam gusti crni soc životnog iskustva. Ove priče tako bogatog i punog okusa nisu uvijek slatke i ugodne nepcu, katkad se čitatelj i opeče o vrelu istinu koja izbija iz svakog retka. Autorica svojim pričama sugerira i društvenu ulogu kave, od njene uže obiteljske i prijateljske komponente, sve do državnih kabineta u kojima se kroz povijest, uz šalicu kave rješavaju važna pitanja. Kroz priču o vrstama kave rasvjetljuju se međuljudski odnosi, mjereni sagledani prema vrsti kave koja bi se mogla smjestiti između dvoje sugovornika. Postoje u toj širokoj raspodjeli kave *šutkuše*, *razgovoruše* i razne druge koje ukazuju na zamršenost međuljudskih odnosa koja se može razriješiti ne jednom, već brojnim strpljivim kavama uz puhanje u paru riječi koja se ondje izvija.

Spisateljica je u ovo djelo utkala svoja stručna znanja s nemalim znanjem o povijesti kave kako bi se njene priče ispile s literarnim užitkom, ali i kako bi čitatelj neosjetno ušao u zbilju priče i ondje doživio buđenje kakvo izaziva dobro spravljen kava. Dakako, netko bi se mogao zapitati kako naći vremena za takav užitak u ispijanju šalice priče, ali, upravo na to autorica poziva – morati i moći naći vremena za priču, za osobni susret s dragim osobama uz neizostavnu šalicu kave.

K. D.

Idemo li večeras u kazalište (73)

Poravnati izbočine, izglačati nabore

Matija Poljaković

dr. Ana Lederer

Petar Šarčević

Kada god javni prostor zaposjednu krize, a one se i te kako očituju i u teatru, ljudima na vlasti, čini se, valja malo jače pritisnuti djelatnike u kulturi, a osobito kazališne, zategnuti dizgine, e da bi se makar tako poravnale izbočine i izglačali nabori prema iskustvu i znanju elite nespremne i nedorasle za skrb nad kazalištem i njegovom ulogom u društvu

U drugom desetljeću postojanja subotičkog kazališta nastavljeni su do tada uspostavljeni glavni scenski trendovi. Sve glasniji i po vlast sve neugodniji pobornici unošenja novina na scenu u biti postavljaju slične ili gotovo iste zahtjeve, kao i do tada vodeći i noseći umjetnički stupovi ansambla. Uistinu, i jedni i drugi zagovaraju i traže, temeljem solidno postavljene repertoara, uspješniji obuhvat, kako klasičnih djela svjetske teatarske literature tako i nezaobilaznih dramskih tekstova hrvatske i srpske kulturne i teatarske baštine. Samo se na taj način scenski mogu »dočarati sve boje i nijanse života«, koje bi ublažile poneke pogriješke, i ispuniti očekivanja ljubitelja kazališta i vratiti ih u gledalište.

Nedvojbeno se štetnim čini, također, i raspuštanje Subotičke opere i baleta – unatoč tomu što poneki njeni nekadašnji solisti i dio glazbenika od slučaja do slučaja nastupaju u predstavama hrvatskog i mađarskog ansambla. Neočekivano nastala gluhoća time ne može biti ni ublažena, a ni otklonjena, te predstavlja ne-

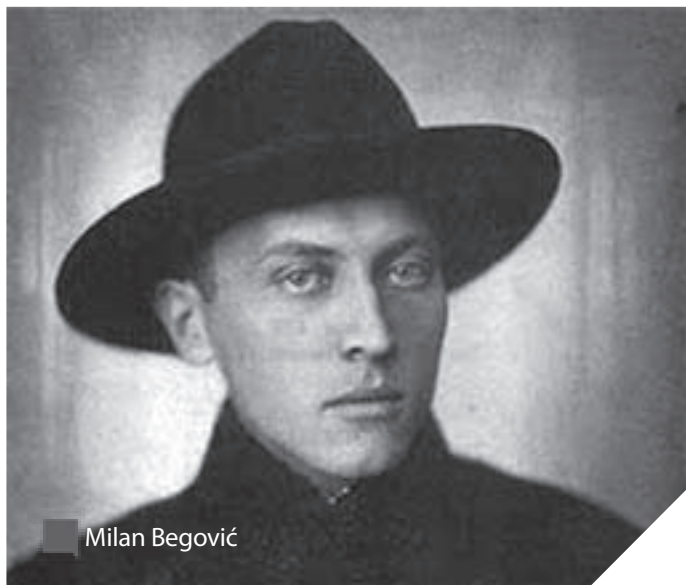
prihvatljivu posljedicu podlijeganja nedomišljenim organizacijskim i nesuvislim umjetničkim previranjima u prostoru ovdašnje kulturne scene.

Najzad, teško je oduprijeti se više no očitim rezultatima čitanja repertoara, dramskih naslova i ovdje okupljenih umjetnika kojima je zapalo njihovo izvođenje u tada već Drami na srpskohrvatskom jeziku iz čega neskriveno emanira tendencija sustavnog potiskivanja i sve manjeg prisustva hrvatskih umjetnika i njihovih djela, »pa i svekolikoga kulturnoga identiteta ozrcaljenog u kazalištu kao njegovoj možda najjačoj institucionalnoj formi«. [Ana Lederer, 2008.]

Kada god javni prostor zaposjednu krize, a one se i te kako očituju i u teatru, ljudima na vlasti, čini se, valja malo jače pritisnuti djelatnike u kulturi, a osobito kazališne, zategnuti dizgine, e da bi se makar tako poravnale izbočine i izglačali nabori prema iskustvu i znanju elite nespremne i nedorasle za skrb nad kazalištem i njegovom ulogom u društvu.

Begovićev polukič i promašeni Ibsen

Otuda ne čudi još dublji, bolje reći sve dublji repertoarski pad o kojem tadašnji kazališni kritičar, a kasnije redatelj i pročelnik zagrebačkog HNK **Petar Šarčević** na stranicama časopisa *Rukovet*, ocjenjujući sezonu 1955/56., piše: »Opet smo bili svjedoci jedne egzibicije arhivarskih talenata na ovim strpljivim daskama. Iako ovoga puta nisu bljesnuli, kao primjerice s Plesom u sreću, ipak su nas zabrinuli nagovještavajući da nisu raskrstili sa starim koncepcijama i pored svih iskustava. Zar se nije mogla naći neka druga, ako ne bolja, ono suvremenija komedija. A ne ovaj Begovićev polukič. I zar

Milan Begović

je onda neobično što već na drugoj-trećoj predstavi sala zvrji prazna? Uzgred, to je već poodavno postalo normalno. Prebacuje se publici da ne voli kazalište i da ga previše pretpostavlja filmu (ovo drugo je točno), a pri tom se zaboravlja upitati zašto je to tako, i ne pokušava se baš mnogo učiniti kako bi se ta, tobože, nekulturna publika ponovo osvojila. I najprosječniji gledalac bi ovako otprilike rekao: Prošlogodišnje predstave su uzrok što sam indiferentan i ravnodušan prema kazalištu. Potpuno. Proces taj traje inače još od prije. Ostaje još možda samo mrvica nade da će se ipak stvar popraviti. Što sam vidio prošle sezone? Dokazat ću vam da sam u pravu što radije gledam film i što se mrštim na ono što me čeka u kazališnoj dvorani: Jedna dobra, zanimljiva drama u dobroj izvedbi, na početku, zatim jedno scenski nezrelo i krhko djelo inače velikog pjesnika teatra (u kome je sizifovski solirala, na mahove jedna izvršna glumica) na čijoj sam premijeri s ostalim gledaocima nemilosrdno kašljao, ne uspjevši čuti ništa od onog što jedino vrijedi u tom komadu – stihove. Pa jedna domaća drama sva u znaku osrednjosti, jedna kriminalna opereta, jedna priča za četrnaestogodišnjake, jedan malo promašeni Ibsen, jedna početnička drama, jedna francuska bulevarska igra i na kraju leđ komad sa pjevanjem. Priznajte, ne samo malo premijera, nego je i premalo dobroga. Htio bih vidjeti Artura Müllera, Tennessee Williamsa, Jeana Giraudoux, Ranka Marinkovića, Roksandića, Daviča, Čosića, Torkara, Ivana Raosa, Tijardovića, Kalmana, Lehara, Maića, – nabrajao sam onako nasumice, a o nečemu a la: Matija Poljaković i da ne govorim. Djela klasičnog repertoara se podrazumijevaju. Želim to vidjeti ma kako izvedeno bilo. Treba me ponovo zainteresirati, uliti povjerenje, zanijeti me

iskrenim naporom umjesto ovog konformizma, taktiziranja s komercijalnim (O kako loši trgovci!) i sistematskim degeneriranjem ukusa. Omogućiti izvođačima da sagore sve svoje mogućnosti ma kako skromne bile, u stvaralačkoj radosti, a ne puštati da se razvija tezgaroški duh, da kržlja u njima dar, umjesto da se razvija. Ne biti prepotentan nego pošten. I što više premijera. Najiskrenije se nadam boljem iako me je Jahta uznemirila«, navodi Petar Šarčević, misleći na premijeru komada *Amerikanska jahta u splitskoj luci* **Milana Begovića**, izvedenu 3. studenog 1956. godine (*Rukovet*, 11.-12, 1956., 615.)

Tko je bio Petar Šarčević?

Subotičanin Petar Šarčević (1935.) u Zagrebu je završio Pravni fakultet i Akademiju dramske umjetnosti. U zagrebačkom HNK je stalno angažirani redatelj od 1960. do odlaska u mirovinu 2001. Od 1959. Šarčević je režirao preko 70 kazališnih predstava, a na zagrebačkoj TV oko 250 emisija različitog žanra i veliki broj televizijskih prilagodbi kazališnih djela. Režirao je više tv-serija, a među ostalim *Boltine zgode i nezgode* (prema scenariju **Matije Poljakovića**), nadalje je uradio više filmova prema vlastitu scenariju – o **Albi Vidakoviću**, nadalje tri epizode o bačkim Hrvatima i dr. **Josipu Andriću** – te više radio-drama za Radio Zagreb i Radio Beograd.

Kazališne kritike, eseje, prozu i pjesme objavljuje u subotičkom književnom časopisu *Rukovet* i drugoj periodici, te u listovima. Knjiga eseja i kazališnih kritika *Od danas do sutra* tiskana je 1962. nakladom *Rukoveti*, a s **Nacom Zelićem** suautor je hvaljevrijedne hrestomatije *Hrvatska pisana riječ u Bačkoj* (Zagreb, 2015.), svjedočanstvu o postojanju i bogatstvu hrvatske pisane riječi u Bačkoj, te njezinu povijesnom trajanju.

Na kazališnu scenu rodne Subotice postavio je 14 drama i komedija: – **J. P. Sartre**, *Iza zatvorenih vrata*; – M. Poljaković, *Par žutih cipela* i *Jedna cura sto nevolja*; – **J. Racine**, *Fedra*; – **J. Anouilh**, *Pokus ili kažnjena ljubav*; – **F. Dunai**, *Hlače druga direktora*; – **Euripid**, *Medeja*; – **Antun Karagić**, *Katica*; – **N. Simon**, *Bosonogi u parku*; – **Calderon de la Barca**, *Sudac zalamejski*; – **M. Jurić** *Zagorka*, *Grička vještica*; – **W. Shakespeare**, *Život i smrt kralja Johna*; – **M. Ogrizović**, *Hasanaginica*; – **J. Freudreich**, *Graničari*; – **D. Roksandić**, *Andrea*; – **O. Davičo**, *Pesma*; – **R. Marinković**, *Glorija*; – **S. Kolar**, *Svoga tijela gospodar*; – **N. V. Gogolj**, *Dnevnik luđaka*.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*SI glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) obavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt SKLADIŠTE ULJA I MAZIVA, na katastarskoj parceli 36153/1 KO Donji grad, Ulica Tolminska br. 10 (46.064402°, 19.686247°), nositelja projekta AD IMLEK Beograd, Industrijsko naselje 66.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-260-2017.pdf

Dužijanica 2017.

Unatoč kiši djeca slavila

Iako je kiša onemogućila da se ovogodišnja *Dužijanica* realizira u svim planiranim programima, te da se nakon svete mise u katedrali-bazilici svete Terezije Avilske svi uputimo u povorci kroz grad, nije nas omela da se zahvalimo Bogu na darovima zemlje, žitu, kruhu... U nedjelju, 13. kolovoza, prije podne, kiša se namjestila i lagano padala. Baš kao i večer prije. Vremenska prognoza je upućivala na to da neće biti promjene. No, unatoč svemu tome mnogi od nas malenih su se ipak obukli u svoju bunjevačku nošnju te poput svojih roditelja ili nekada baka i djedova, ponosno došli u crkvu. Ništa nas nije spriječilo, pa ni tih »par« kapljica kiše. Željeli smo svjedočiti svoju vjeru i pripadnost svome narodu.

I tako je prošla i ova 107. *Dužijanica*. Bila je drugačija od prethodnih. Bogu hvala na njoj. Ako Bog da doći će i 108. a vjerujemo bit će tada ljepše vrijeme pa ćemo ponosno prošetati gradom, čuvajući baštinu svojih predaka.

Ipak, pogledajte s kojim uživanjem smo proslavili *Dužijancu* 2017.

Etno kamp počinje u ponedjeljak

Iz Hrvatske čitaonice poručuju da X. Etno kamp počinje u ponedjeljak, 21. kolovoza u 14 sati u Domu DSHV-a. Čeka vas dobra zabava, odlične radionice, kao i uvijek po neko iznenađenje, ali prije svega puno prijatelja, starih i novih.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Prodajem razna bunjevačka ruha (sefiri, satini, sukna, tirolji), marama (svilene, delinske, rojtoš), pregače, ponjave, čaršave i sl. Tel: 024 528 682	Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
Darujem psa niskog rasta, kratke dlake u tri boje. Tel: 024 532 570	Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310
Prodajem plug Leopard i sejačicu OLT GAMA 18. Tel: 064 225 4757	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem stroj šivaće marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 1488
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člana ili studenta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.	

POGLED S TRIBINA

Perković

Vrhunskom finalnom serijom, u kojoj je skoro svaki hitac bio zlata vrijedan, **Sandra Perković** je osvojila zlatnu medalju na Svjetskom prvenstvu u Londonu i potvrdila svoju apsolutnu neprikosновенost u bacanju diska. A što drugo reći kada je hrvatska atletska kraljica već osvojila sve što se uopće osvojiti može. Olimpijska, svjetska, europska i prvakinja Dijamantne lige. Fenomenalni nizovi djevojke iz Dubrave (kvart u Zagrebu) koja je ponovno svoju Hrvatsku svrstala u red privilegiranih atletskih sila koje se mogu pohvaliti zlatnim odličjem, najvišim mjestom na pobjedničkom podiju i časti intoniranja nacionalne himne. Jer, nemojmo zaboraviti, zemlja iz koje dolazi nova-stara svjetska prvakinja je ipak po broju stanovnika jedna od najmanjih u Europi (ne računajući male grad-državice).

Uz ovaj očekivani golemi uspjeh nacionalne heroine nikako se ne smije zaboraviti i bronca **Stipe Žunića**, prva u povijesti hrvatske muške atletike na Svjetskim prvenstvima. Velika je to nagrada za višestruko

talentiranog sportaša (bacao je vrlo solidno i koplje) i potvrda dugogodišnjeg napornog rada i više nego solidnih rezultata proteklih nekoliko godina. Barijera je probijena i sada možemo očekivati nova odličja.

Po tko zna koji puta na velikoj sportskoj sceni hrvatski sportaši su još jednom pokazali kako uspješno predstavljaju zemlju u kojoj se jednostavno rađaju šampioni. Bez obzira na sport, prostor i podlogu na kojoj se natječu. Jer još uvijek se spominje **Čilićevo** finale na travi Wimbledona, zlato vaterpolista u vodi bazena u Budimpešti, a sad su tu zlato i bronca Perković i Žunića na tartanu olimpijskog stadiona u Londonu.

Život ide dalje, slijede nova natjecanja i nove prilike za velike sportske podvige. Pred nama je posljednja runda kvalifikacija za Ligu prvaka i Ligu Europe, lijepo bi bilo imati predstavnike u oba prijestizna nogometna klupska natjecanja. Potom slijedi EP u košarci i nastavak kvalifikacija za SP u Rusiji 2018. godine. I još mnogo drugih velikih sportskih događanja.

A da će biti uspjeha, uopće ne sumnjamo...

M. D.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 22. 8. 2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Maraton lađa na Neretvi 2017.

Potopljeno 18. mjesto

Prethodnog tjedna je Neretva posebno tekla jer je na njoj održan jubilarni, dvadeseti po redu, *Maraton lađa*. Na stazi dugoj 22,5 kilometra, od Metkovića, preko Kule Norinske, Kravca, Opuzena, Komina, Banje, Šarić Struge, Rogotina, Čoveljuše, Stabline, pa do cilja u Pločama, svoje lađarske snage odmjerili su momci 30 ekipa, a među njima i ekipa *Salašari somborski* kojoj je ovo bio sedmi nastup na ovom natjecanju.

Ovogodišnje prvo mjesto i prijelazni štitić *Domagoja* odnijeli su Gusari iz Komina, drugo mjesto pripalo je prošlogodišnjim pobjednicima, ekipi *Argo* iz Bjelovara, dok su treće mjesto podijele dvije ekipe - *Stablina* i *Crni put*. *Salašari somborski* su zauzeli 18. mjesto, što je do sada njihov najbolji plasman, a nastup je komentirao kapiten ekipe **Gašpar Matarić**, koji je put od Sombora do ušća Neretve prešao biciklom:

Žustro i s lađom punom vode

»Ovogodišnji start utrke u Metkoviću smo dočekali mirno, nikad svjesniji da smo najspremniji do sada. Startali smo iz drugog reda i plan je bio da se, prateći lađu ispred nas, provučemo u

prvi red i mirniju vodu ali smo u prvih 30-ak sekundi utrke doživjeli sportsku nesreću i u kontaktu s drugom lađom, punom brzinom uletjeli u valove koje su stvarali veslači lađa iz prvog reda. Preljevanje vode preko stranica lađe u nekoliko navrata dovelo je do značajnog zaostatka za ostalim ekipama i prekomjernog iscrpljivanja veslača uslijed pokretanja lađe s viškom tereta od minimum 2.000 litara vode. U tim trenucima ekipa je pokazala veliku psihološku snagu i nije klonula. Uz kantu i pumpu smo u nekoliko kilometara ispraznili vodu iz lađe i tada je počeo naš maraton. Naša utrka. Naš tempo. Protivničke lađe smo prestizali s lakoćom, a veslači su s lakoćom odgovarali na svaku promjenu tempa u kritičnim situacijama kada se utrka s pojedinim lađama 'lomila'. Do samog cilja tempo nije opadao i cilj u Pločama je došao iznenađujuće brzo.«

Momčad lađara koji veslaju kao jedno i koji mogu odgovoriti na zahtjeve ovakve utrke se gradi godinama, a svi su se složili da je ovogodišnji sastav odgovorio na sve postavljene parametre.

»Kostur ovogodišnje momčadi je ostao isti kao i prethodnih šest maratona. U pitanju su iskusni veslači koji znaju što ih očekuje i što se traži od njih na maratonu lađa. Dva iskusna člana

**Salašari
somborski
sve bolji i
bolji**

ekipe s nekoliko izveslanih maratona su nas blagovremeno obavijestili da će iz opravdanih razloga preskočiti ovaj maraton. Iako u prvi mah nije bilo lako naći zamjene, imali smo sreće i prema mom skromnom mišljenju našli smo dva debitanta koji su se sjajno uklopili u ekipu. Pojačani s dva lokalna veslača iz doline Neretve, koji su punim srcem htjeli veslati za nas, iskombinirana je jedna respektabilna ekipa«, dodao je kapetan somborskih lađara.

Vatreno krštenje

Pun dojmov je bio i debitant *Salašara somborskih Nikola Paštrović*, koji se sjajno snašao u momentu kada je velika količina vode završila u lađi i zajedno s ostalima uspio održati entuzijazam do samog kraja utrke. Prilikom sumiranja dojmov Paštrović nije krio zadovoljstvo svime.

»Sada, kada je utrka prošla i kada su se dojmovi malo slegli, mogu reći da sam prezadovoljan našim sudjelovanjem na 20. *Maratonu lađa*. Pripremao sam se prije odlaska čitajući o povijesti neretvanske lađe i slušajući priče našeg iskusnog kapetana *Gašpara* o podvizima kneza *Domagoja* i neretvanskih gusara, koji su zarobili mletačkog dužda u čiju se čast i vesla maraton. Povijesno potkovan i naravno utreniran, otišao sam na ušće Neretve i odmah se ugodno iznenadio gostoprimstvom obitelji *Burić*, koja je godinama domaćin naše momčadi. Atmosfera je bila sjajna i sve je bilo u znaku ovog maratona, a ljudi koji žive u slivu Neretve žive za to da predstavljaju svoje mjesto na utrci lađa. Na samom natjecanju naša ekipa je kroz svako naseljeno mjesto dobivala pljesak, podršku, a paljene su i baklje, što je jedan veliki vjetar u leđa. To daje snage da svaki sljedeći zaveslaj bude jači.«

Najjači dojam ovog debitanta je što energija ni jednog od lađara *Salašara somborskih* nije pala ni u jednom trenutku kad je lađa bila potopljena.

»Prije početka utrke iskusniji lađari su mi rekli da postoji mogućnost da se lađa napuni vodom usljed silovitog starta i da se ne uplašim. To se na žalost i dogodilo i to u većoj mjeri od očekivanog. U narednih 500 metara veslali smo s lađom punom

vode i polako padali na 28. mjesto. Ni u jednom trenutku ekipa nije klonula duhom, kantom smo ispraznili vodu i u narednih 20 kilometara prešli 10 ekipa. Šteta što nismo imali još koji kilometar, jer bi u tom silovitom naletu koji smo uhvatili sigurno prešli još koju lađu za što smo ozbiljno trenirali i pripremali se prethodnih mjeseci. Na kraju, 18. pozicija i nije loša jer je prije svega do izražaja došao jak mentalni sklop ekipe i čestitke poslije utrke.«

Zadovoljan svim, a najviše lađarima bio je i **Pavle Matarić**, pročelnik ove sportske sekcije HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora.

»Jedino čime nisam zadovoljan je rezultat. Momci su bili odlični, bili su spremni i dali su svoj maksimum ali je rezultat izostao. Očekivao sam plasman u prvih 15. Sljedeće godine ćemo i to popraviti, a svakako ćemo se bolje pripremiti za mogući problem koji donese velika količina vode u lađu.«

Uz sve navedeno, Pavle Matarić istakao je da je tim *Somborskih salašara* konačno postao ozbiljan tim, kolegijalna ekipa koja diše kao jedno i koja uz najavljeno pojačanje dva-tri nova momka može očekivati plasman oko 10. mjesta na natjecanju sljedeće godine.

Kakav je osjećaj biti dio spektakla u kom lađari i rijeka dišu istim ritmom, u kojem navijači u brodicama prate ovu utrku u pokretu i gdje se Neretva slavi, ove godine imali su priliku osjetiti i novinari *Hrvatske riječi*. Malo je riječi kojima se može opisati taj žar ali je zato puno vremena do narednog natjecanja i sigurni smo da će ih lađari sportske sekcije HKUD-a *Vladimir Nazor* iskoristiti na najbolji mogući način i ostvariti svoje zacrtane ciljeve.

Gorana Koporan

Maraton lađa je amatersko sportsko natjecanje lađa u dolini Neretve koje se organizira jednom godišnje pod pokroviteljstvom predsjednika Hrvatske, a u organizaciji Udruge lađara Neretve. Veoma masovno natjecanje po broju sudionika, ali i veoma interesantno za gledatelje, pa se ubraja i u turističke atrakcije. Od 2006. godine organizira se i utrka za lađarice.

Najbolji subotički veslač Martin Mačković ima još jedno odličje

Četiri nastupa – četiri svjetske medalje

U protekle četiri godine **Martin Mačković**, natjecatelj Veslačkog kluba *Palić*, ostvario je sjajne rezultate na međunarodnoj sceni. Četiri je puta, zajedno sa svojim partnerom u dubl-skulu **Viktorom Pivačem** (VK *Grafičar*), nastupao na svjetskim prvenstvima za mlađe seniore, a njih dvojica su se četiri puta okitili medaljama. Posljednja, brončana, stigla je nedavno. Ponovno su Mačković i Pivač bili uspješni na svjetskom prvenstvu u Poljskoj, odakle su i donijeli novu broncu.

Mačković, inače trenutačno student na prestižnom Sveučilištu *Berkeley* u Sjedinjenim Američkim Državama, iskoristio je slobodno vrijeme nakon nastupa na natjecanju najboljih veslačkih posada svijeta da posjeti i matični VK *Palić*, a bila je to prilika da se druži i s najmlađim veslačima Subotice i *Palića* koji sigurno u Mačkoviću vide pravi sportski uzor.

Govoreći okupljenima o nastupu u Poljskoj Mačković je prenio dojmove s natjecanja, ali i naglasio da su ove godine pripreme bile značajno kraće nego ranije:

»Očekivali smo da ponovno osvojimo medalju pošto smo prošle godine bili prvi na Svjetskom prvenstvu u Nizozemskoj. Ovo nam je posljednja godina nastupa među seniorima do 23 godine. Imali smo pravo nastupa četiri godine i mi smo odlično to iskoristili i na sva četiri prvenstva osvojili medalju, tri brončane i jednu zlatnu. Ove godine je bio najveći pritisak, a najmanje smo zajedno veslali. Zajedno smo bili samo 25 dana dok je konkurencija bila znatno jača u odnosu na prošlu godinu. Cilj nam je bio obrana titule ili osvajanje medalje. Imali smo ukupno tri utrke, u prve dvije smo solidno odveslali i onda nas je čekao pravi pakao u finalu. Odlično smo odveslali i stigli do nove medalje, ovoga puta brončane. Prezadovoljni smo ostvarenim rezultatom, jer, kao što sam rekao, bio je veliki pritisak pošto smo već osvojili tri medalje. Jedini smo u Srbiji, a mislim i na svijetu koji su i istoj disciplini s istom postavom uspjeli osvojiti četiri medalje na natjecanju za mlađe seniore.«

Mačković i Pivač su imali mogućnost nastupiti i na Prvenstvu svijeta za seniore, koje se održava u rujnu u Americi, ali su, u konzultaciji s izbornicima, odlučili da je vrijeme za stanku, pred početak opsežnih priprema pred ono što bi obojici mogla biti kruna karijere – nastup na Olimpijskim igrama.

»Odlučili smo uzeti malu pauzu, jer bez prestanka veslamo posljednjih pet godina. Ritam je izuzetno visok, treninzi su naporni pa je došlo do malog zasićenja organizma zbog čega nam je savjetovano da se odmorimo mjesec dana. Za mjesec dana se vraćam u Ameriku i tada počinjemo s dvogodišnjim pripremama za Olimpijske igre koje će se održati 2020. godine«, kaže Mačković.

Druženje u ugodnom ambijentu VK *Palić* bilo je isprepleteno i brojnim čestitkama za ovaj, ali i ranije uspjehe Martina Mačko-

vića. Tako je **Srđan Samardžić**, član Gradskog vijeća Subotice zadužen za turizam, uz svoje, prenio i čestitke gradonačelnika **Bogdana Labana**, te **Nemanje Simovića**, člana GV zaduženog za sport i omladinu. Čestitke su stigle i od generalnog tajnika Veslačkog saveza Srbije **Nebojše Jevremovića**, predsjednika VS Vojvodine **Mirana Saratlića**; **Marija Karanović**, administrativna tajnica Skupštine Srbije, čestitala je u ime svih zastupnika, a u ime generalnog konzula Republike Hrvatske u Subotici **Velimira Pleše** čestitke je prenijela **Evica Milanović**, konzulica prvog razreda hrvatskog konzulata u Subotici. Martina su pohvalili i predstavnici prijateljskih klubova, *Grafičara*, osiječkog *Iktusa*, Szolnoka, sponzori...

D. Vuković

Drama u obitelji Mačković:

Pronađen sin Martin

Protekli vikend donio je pravu dramu u subotičkoj obitelji **Mačković**, a o slučaju nestanka jednog od najboljih veslača Srbije **Martina Mačkovića** ubrzo je, putem društvenih mreža, znala cijela Srbija. Naime, Martin je nestao u subotu ujutru, a u ponedjeljak je stigla vijest da je pronađen i da je dobro.

»Obavještavamo javnost da je Veslački savez Srbije od obitelji Mačković dobio informaciju da je njihov sin Martin, veslački reprezentativac Srbije i osvajač mnogobrojnih medalja s najvećih međunarodnih natjecanja, pronađen u Njemačkoj i da je s njim sve u redu. Ovu priliku koristimo da se zahvalimo svima koji su izrazili zabrinutost otkako je obitelj Mačković putem društvenih mreža objavila informaciju da su s Maritnom izgubili svaki kontakt od subote ujutru i da su ubrzo poslije toga prijavili njegov nestanak. VSS se, također, zahvaljuje Ministarstvu vanjskih poslova Srbije i Interpolu koji su u roku od nešto više od tri sata pronašli našeg veslača«, stoji u priopćenju Veslačkog saveza Srbije.

U NEKOLIKO SLIKA

Dužijanca iza kulisa

Iz Ivković šora

Komisan

piše: Branko Ivković

S idim borme u ambetušu i samo teče s mene koliko je vrućina. Aaav, čeljadi moja, ovo je s vilovske strane cigorno vam kažem. Ta zimus bila zima, sve smo šupe i komare ispraznili od ogriva, a sad vite vi ovo: sve nam se posušilo i borme neće bit velikog uroda pa nek divane ovi što zapovida je poljoprivredom šta god oće. U ataru sam borme na tušta misti vidio da se klip na kuružni obisio ko pučkov balac, a kuružna žuta kugod da je prid Svi sveti a ne kanikula. Al, šta kast? Ne mož protiv nji, oni su vlast. Jeto, i moja se snaš Jela boji jel vele da će i žene ić u niku vojsku šta li, a ona prišla godine. Al kaže: »Mani ti nji. Da mi ne bi prošli ko zec kad su vaćali medvide, pa ga pitali di biži kad nije medo a on će: 'mani ti nji. Dok njim ne objasnim da nisam medo ode glava'«. Ima, doduše, u tim istine, samo kadgod je i vođa bio glavni vojnik a ne civil kugod sad. Neg, čeljadi moja, kako ste se vi proveli na velikoj Dužijanci? Al borme je bilo lipo. Bili ovi što pišu pisme, pa tamburaši, a u nedilju posebno svečano bilo na trgu, povorka samo taka. Nisam vidio ni puno svita što se tamo vrzma zbog tuđi buđelara i taški a ne zbog Dužijance. Prijašnji se godina borme morala metnit dupla špiodla na džep jel su podikome borme izvukli buđelar. »Ha«, veli moj Joso, »tebi, Braniša, ni nemaju šta izvuć. Iskido si, veliš, buđelar a nikako da kupiš drugi«. »E, rodo moj, jesam ti lipo kazo da neću više kupit ovaj pecaroški buđelar što traje od sride do petka već prvom prilikom u Topolu jel Čantavir na vašar i kupim pravi kožni od taškara. Još mi jedan veli da ima taškar na vašarima.« Dosta mi ove robe s pece, čeljadi. Niki dan sam kupio bricu, ona na niki feder. Dvared se otvorila, a treći put odletila i nisam je ni našo. Prošo sam ko onaj kad mu pećar ziđo peć: kad primio nadnicu i došo do kapije, gazda viče: »Eeej, pa peć se jevo srušila«. A on će njemu natrag da peć ne mož trvat sto godina. Ta skoro i ja tako prošo s bricom: siko manilu na bali s ditelnom, a oštarije odletilo tamo di ne treba... I onda vele ne treba se vraćat na staro, a moj baćo kupio bricu kad se počo momčit i s njom sam ga i saranio. Koliko je ta trvala! Neg, obradovala me jedna lipa vist: čuo sam od ovi naši žena da će i ode kod nas bit prikazivan film od Gospe od utočišta, i to i u varoši i u Tavankutu. Sitio sam se oma moje máme. Bože, kako je ta volila ić u Bili Aljmaš, a i mene je uvik vodila, išlo po sela. Lipo se ode na mirgešku stanicu karucama jel špediterima, tamo se sidne na šinbus pa kroz sva sela i varoši skroz skoro do Bilog Aljmaša, a mi dica već u Bajmaku ogladnimo pa se lipo raspakuje bućur, povadi ilo, najčešće pečeni pivci i svakake pogače i lakumići pa se naidemo do Sombora. Tribalo je ić malo i pišće. Onako ko kroz san se sićam do svetišta... I sad imam koju najlonsku bočicu s likom Gospe punu svetom vodom iz Aljmaša da me sića na ta lipa, srićna vrimenta. A sad: dvi granice prič, kutatuju te ko da si komisan... Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Kirbaj došo i ošo

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva ispratijo još jedan kirbaj. Vaj put samo kroz pendžer. Priko noći jako zaladilo, a potli ručka stala paduckat i nikaka kišica. Ni srce mu ne tuče kako triba, vada noto vrime, jal eto, juče se ni moglo dijat o vručine, a danas ne mož brez čerapa. Ni mu srce iskalo niku-da se ni krenit. Unučadi i nako još uvijek nema, a više ni pristalo da njegove kupuje srceta, jako se lipo razumu i brez toga. A šta bi i svit reko? Misli se, šta se onda ima i kretat na vašar? Nisu ošli ni na sladoled, lipše jim bilo čutit u pridnje sobe i gledat svit što prolazi sokakom. Prolazi ji puno, al baš i nema više poznati, jedva digod koje čeljade. U njev kraj se vada doselilo polak Medana, a bome i dosta crnomanjasti sa strane. Kuće bile podništo, pa pokupovali i za dram se dovukli. Zoto ni on ni njegova ne poznaju ni male ni velike. A i da zažmuru, po džalakanju bi se znalo da nisu njevi. Dica ciču, stariji larmu, deru se da se čuju o čoša do čoša. Da on i njegova nisu imali goste, najviše bi voljijo notaj dan pobić digoda daleko o njevoga sela. Jako mu se steškalo i što vidi da selo, što ga jako voljijo otkad došo na svit, postalo svačije, samo ne više njevo. Ne može se pomirit ni sotim što se sve tako minja, što u selu ostalo sve manje poznatoga svita. Dan dva prid kirbaj trefijo i dosta ni što napušćali selo zovoga poslidnjega rata i odselili se u matrnu. Lipo se sa svima ispozdravljio i podivanijo. Kažu, volju malo obit svoje, još uvijek se osiću ko da su odavde, a dica jim se više ni ne osiću tako, ona su već isprika. Divan jim svima drugači, više na pričancku formu, pa ne zna jal su njev skroz zaboravili, jal se oće pokazat kako su naj brzo naučili. Bać Iva u Boga virovo, al u crkvu jako ritko išo. Ni se baš gleda sa popama, a ni mogo podnet ni nu čeljad što prija bila svačija, samo ne njegova, a sad se trpu tamo di se najlipše vidu. Na Lovru ošo na misu. Ščim s vrati čo njeve stare, velike orgule, priplavila ga nikaka milina. Ražalostijo se brog drugoga. Kako godine prolazu, crkva jim sve praznija. Svita ni izbliza ko prija, ni isela, ni vi što prija uredno dolazili u goste. Misli se, ni ni čudo, kolike se samo cure poudavale i derani poženili zove što ji ko zna otkud vitar dono u njevo selo, a ko se za njevo udo jal oženijo, na svoju viru oma zaboravijo. Oma tu nema ni njeve dice, jal i bake ostarile i pobolile se, pa ji nema ko za ručice i na misu. Puno mladi i ošlo zauvik, pa kako se krenilo, još malo njegovi neće bit ni za Lukarovu ledinu. Potli mise ošo upravo doma. Za njega vaj kirbaj prošo, a svaki novi mu sve brže dojde. U duše mu se skupilo puno čemera, pa kako bi jim se više i radovo? Srce mu više ništa ne išće, raduje se jedino još njegove i njevima curama. Ka ji vidi nake pune radosti i mladosti, ka vidi nji i njeve derane vesele i nasmijane, ka čuje kako još uvijek znadu divanit nako kako su ji on i njegova učili i kako se o srca smiju, oma mu odlane. Oma se i prezne i ponada da će možda kadgod i on i njegova unučad za ručice, pa na vašar.

MISLI

Schopenhauer: Bogatstvo je nalik na morsku vodu: što je više pijemo, to smo žedniji.

Democritus: Ne trudi se da o svemu znaš sve, da ne bi u svemu postao neznalica.

Andrić: Tko čini dobro, od njega se još više dobra očekuje.

KVIZ

Ivan Bonus

Kada i gdje je rođen hrvatski književnik Ivan Bonus?

Na koji način i u kom društvu počinje njegovo javno djelovanje?

Koji je bio njegov politički značaj?

Za koji je časopis, odnosno glasilo pisao?

Kojim ga je odlikovanjem odlikovao nekadašnji predsjednik Hrvatske Ivo Josipović 11. listopada 2012. godine?

Godine 1943. u Starom Slankamenu, kroz dramsku i glazbenu sekciju KUD-a *Stjepan Radić* (današnjeg HKPD-a *Stjepan Radić*) u Novom Slankamenu, u kojem kasnije osniva literarnu sekciju. Sudjelovao je u osnivanju DSHV-a u Subotici i bio osnivač ogranka ove stranke u Slankamenu. Za časopis *Zov Srijema* i za glasilo Zavijačnog kluba Hrtkovčana *Gomolava*, kao i druge listove zavijačnog karaktera. Redom hrvatskog pletera za izniman i uspješan doprinos u promicanju razvika i unapređivanju tradicijskih vrijednosti i baštine proletranih Hrvata, te očuvanju vlastitog kulturnog identiteta u širokoj lepezi hrvatske kulture.

VICEVI

Razgovaraju dva predškolca:

– Jel' se kaže pčela ili čela?

– Pa pčela.

– Au, danas me nešto ujelo po sred pčela.

Sretne prijatelj prijatelja te ga upita:

– Kako si prijatelju, što ima kod tebe?

– Ma evo baš sad idem platiti račun za struju.

– Nisam to pitao, nego kako je inače?

– Inače će mi je isključiti.

FOTO KUTAK

Predah od glava

**PETAK
18.8.2017.**

06:39 TV Kalendar
07:06 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Zaronite s nama:
Smokvica - Primošten
09:10 Capri
10:10 Na vodenome putu
10:55 Bajkovita Hrvatska:
Poreč
11:04 Kazalište u kući
12:00 Dnevnik 1
12:26 Voli me zauvijek,
telenovela
13:06 Zaronite s nama:
Smokvica - Primošten
13:16 Slatka kuharica:
Koprivnica
13:46 Lovac na bilje
14:11 Skitancije,
dokumentarna serija
15:04 George Clarke:
Čudesne zamisli
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:10 HAK - promet info
17:15 Hrvatska uživo
18:00 Lijepom našom: Ilok
19:00 Dnevnik 2
19:44 Tema dana
20:01 turizam.hrt
20:33 Kennedyji povjerljivo:
John F. Kennedy mlađi
21:19 Kuća od karata
22:18 Dnevnik 3
22:40 Vijesti iz kulture
22:50 Eurojackpot
22:58 Intervju s
vampirom, film
00:59 Nasljednici
01:55 Detektiv Murdoch
02:41 Hanna, slušaj svoje
srce
04:05 turizam.hrt
04:35 Skitancije
05:26 Dinastija
06:15 Voli me zauvijek

06:36 Džepni djedica
07:04 Simfolije, crtana serija
07:21 Hej Dag, crtana serija
08:10 Žak i Kvak
08:23 Vedranovi velikani:
Ante Šećer
08:37 Kronike Matta Hattera
08:59 Dečki iz dvorca
09:10 Gem, set, meč
09:33 Na prvi pogled
10:02 Idemo na put s
Goranom Milićem
10:49 Čarolija
11:44 Magija na otoku Belle,
film
13:33 Degrassi
14:19 Hit dana
14:29 Svjedokinja, film
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Milostiva prije svega

17:14 Svlačionica: Jasen
Boko i Tomislav Perko
18:06 Bitange i princeze
18:42 Hit dana
18:47 Sve će biti dobro
20:04 Dama pod velom,
serija
21:00 Umorstva u
Midsomeru, serija
22:40 Završni udarac, serija
23:27 Seks i grad
23:59 Bitange i princeze
01:04 Noćni program

**SUBOTA
19.8.2017.**

07:06 TV Kalendar
07:18 Klasika mundi
08:03 Obračun u Abileneu
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:00 Informativka
11:10 Kućni ljubimci
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik
12:20 HAK - promet info
13:10 Bajkovita Hrvatska:
Đakovačka ergela
lipicanaca
13:23 Bračna kapelica,
kanadski film
14:58 Prizma
15:48 Supruga i kćeri, serija
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:10 HAK - promet info
17:11 Bonton
17:18 Otkrivamo Hrvatsku:
Draguč
17:40 Lijepom našom:
Požega
19:00 Dnevnik 2
19:42 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:10 Jobs, film
22:20 Dnevnik 3
22:55 Stranac, film
00:50 Ne lažu samo ubojice,
serija
02:16 Obračun u
Abileneu, film
03:36 Priče o veteranskom
uspjehu
05:16 Otkrivamo Hrvatsku:
Draguč
05:41 Tema dana
05:53 Supruga i kćeri, serija
06:45 Dinastija

06:35 Džepni djedica
07:01 Pjesmice i brojalice:
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Danica i srna
07:31 TV Vrtić: Mijin idol
08:16 Volim životinje: Mrav
08:30 Kronike Matta Hattera

08:56 Dečki iz dvorca
09:00 4Teens
09:55 Ružno pače u
čudesnim pričam
11:10 Glazbeni spotovi
11:20 Vrtlarica
11:55 Dvostruko
vjenčanje, film
13:25 Dama pod velom,
serija
14:20 Umorstva u
Midsomeru
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Loza, serija
17:20 Licem u lice:
Mandela i De Klerk
18:20 Večer na 8. katu:
Zdravko Čolić
19:15 HRT TOP 20
20:05 Vina svijeta
21:00 20. večeri dalmatinske
šansone Šibenik 2017.
22:50 Anthony Bourdain
23:35 Seks i grad
00:05 Bitange i princeze
00:40 Dva i pol muškarca
01:00 20. večeri dalmatinske
šansone Šibenik 2017.
01:20 Noćni glazbeni
program - Spotovi
04:18 Giuliano i SO HRT-a

**NEDJELJA
20.8.2017.**

06:50 TV Kalendar
07:05 Lijepom našom:
Požega
08:20 Koga sunce grije, film
10:00 Mali Raven
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
11:40 TV Kalendar
12:00 Dnevnik
12:20 HAK - promet info
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Stambeno pitanje:
Zadarsko nebo,
Žuveline kuće
14:45 I to je Hrvatska:
Morske orgulje i
Pozdrav Suncu
15:05 Mir i dobro
15:30 Manjinski mozaik
15:50 Supruga i kćeri, serija
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:10 HAK - promet info
17:11 Bonton
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:42 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:10 U potrazi za Markom
Polom, dokumentarna
serija
21:09 Crno-bijeli svijet
22:05 Dnevnik 3
22:40 Kulturni kolodvor
23:15 Žene, povjerljivo!

00:05 Koga sunce grije, film
01:45 Ne lažu samo ubojice,
serija
04:14 Tema dana
04:26 Supruga i kćeri, serija
05:18 Plodovi zemlje

06:35 Džepni djedica
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Nestašne životinje
07:09 Danica i jastog
07:16 Pjesmice i brojalice
08:50 Paul O'Grady i ljubav
prema psima
09:15 Na prvi pogled,
serija za djecu
09:55 Poirot
11:35 Vrtlarica
12:10 Dobar, bolji, najbolji...
kroz ušicu igle
13:10 Ciglu po ciglu - Bryk
preuređuje
13:35 Naša mama je
zakon, film
15:05 Na rubu izumiranja
16:30 Loza, serija
17:15 Sportski trenuci za
pamćenje
18:05 Idemo na put s
Goranom Milićem:
Južna Amerika - Čile
18:50 Kraljevi ulice
20:00 Superroditelji u
životinjskom svijetu
21:00 Brza promjena, film
23:55 Dva i pol muškarca
00:15 Naša mama je zakon,
film

**PONEDJELJAK
21.8.2017.**

06:40 TV Kalendar
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Zaronite s nama:
Vanji škroj - otok Mljet
09:10 Capri
10:05 Plodovi zemlje
10:55 Bajkovita Hrvatska:
Rijeka Zrmanja
11:06 Kazalište u kući
11:43 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama
13:15 Slatka kuharica
13:45 Lovac na bilje
14:08 Skitancije
15:00 George Clarke
15:55 Detektiv Murdoch
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:20 Vijesti iz kulture
18:00 Lijepom našom:
Ludbreg
19:00 Dnevnik
19:47 Tema dana
20:04 Ritam ljeta

20:55 Zaronite s nama
21:00 Lijepa vaša
21:30 Novine
22:30 Dnevnik 3
23:05 Jučer rođena, film 97'
00:48 Don Matteo, serija
01:37 Detektiv Murdoch,
serija
02:23 Hanna, slušaj svoje
srce
04:06 Tema dana
04:18 Ritam ljeta
05:09 Dinastija, serija
04:03 Reprizni program
05:54 Voli me zauvijek,
telenovela

06:35 Dvorac igračaka
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolij
08:02 Sara i patka,
crtani film
09:02 Gem, set, meč
09:15 Juhuuuu
09:30 Na prvi pogled
10:10 Dama pod velom,
serija
11:00 Čarolija
12:50 Svaki dan dobar dan:
Moj drugi put
13:30 Degrassi,
serija
14:25 Belinda i ja,
francuski film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Milostiva prije svega
17:15 Svlačionica:
Goran Ivanišević
18:05 Bitange i princeze
18:40 Sve će biti dobro,
serija
19:25 Hit dana
20:00 Dama pod velom,
serija
21:00 Zabrana ljubav,
film
22:45 Završni udarac
23:30 Seks i grad,
serija
00:00 Bitange i princeze
01:05 Glazbeni spotovi
02:35 Noćni glazbeni
program - Spotovi

**UTORAK
15.8.2017.**

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri
10:05 Na vodenome putu
10:55 Bajkovita Hrvatska
11:06 Kazalište u kući
11:43 TV Kalendar
12:00 Dnevnik

12:25 Voli me zauvijek, telenovela
 13:07 Zaronite s nama: Mala Panitula - Kornati
 13:15 Slatka kuharica
 13:45 Lovac na bilje
 14:08 Skitancije
 15:00 George Clarke: Čudesne zamisli
 15:55 Detektiv Murdoch
 16:43 TV Kalendar
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 Hrvatska uživo
 18:00 Lijepom našom: Ludbreg,
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:04 Ritam ljeta
 20:55 Zaronite s nama
 21:00 Faust Vrančić
 21:35 Novine, dramska serija
 22:35 Dnevnik 3
 23:10 Braća Bloom, film
 01:03 Don Matteo, serija
 01:53 Detektiv Murdoch, serija
 02:39 Hanna, slušaj svoje srce
 04:03 Reprizni program
 04:18 Ritam ljeta
 05:09 Dinastija, serija
 05:54 Voli me zauvijek, telenovela

06:35 Dvorac igračaka
 07:01 Pjesmice i brojalice
 07:04 Simfolij
 08:02 Sara i patka
 09:02 Gem, set, meč
 09:30 Na prvi pogled
 10:10 Dama pod velom, serija
 11:00 Čarolija
 12:50 Svaki dan dobar dan: Moj drugi put
 13:30 Degrassi
 14:25 Belinda i ja, francuski film

16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega
 17:15 Svlačionica: Goran Ivanišević
 18:05 Bitange i princeze
 18:40 Sve će biti dobro, serija
 19:25 Hit dana
 20:00 Dama pod velom, serija
 21:00 Zabranjena ljubav, film
 22:45 Završni udarac
 23:30 Seks i grad, serija
 00:00 Bitange i princeze
 01:05 Glazbeni spotovi
 02:35 Noćni glazbeni program - Spotovi

SRIJEDA 22.8.2017.

06:40 TV Kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Zaronite s nama: Mostina - Omiš
 09:10 Capri
 10:05 Na vodenome putu
 10:55 Bajkovita Hrvatska
 11:06 Kazalište u kući, humoristična serija
 11:43 TV Kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:07 Zaronite s nama
 13:15 Slatka kuharica
 13:45 Lovac na bilje
 14:08 Takvim sjajem može sjati: Vrata ruža
 15:00 Najbolje vrtne kućice
 15:55 Detektiv Murdoch
 16:43 TV Kalendar
 17:00 Vijesti u 17
 17:10 HAK - promet info

17:15 Hrvatska uživo
 18:00 Lijepom našom: Sombor
 19:00 Dnevnik 2
 20:05 Ritam ljeta
 20:55 Zaronite s nama
 21:00 Zapisano u kostima
 21:35 Novine
 22:30 Dnevnik 3
 22:50 Vijesti iz kulture
 23:05 Dragi prijatelj, film
 00:48 Don Matteo, serija
 01:43 Detektiv Murdoch, serija
 02:29 Hanna, slušaj svoje srce
 03:53 Reprizni program
 04:06 Tema dana
 04:18 Ritam ljeta
 05:09 Dinastija
 05:54 Voli me zauvijek

06:35 Dvorac igračaka
 07:01 Pjesmice i brojalice: Puž muž
 07:04 Simfolije
 07:10 Danica i krav
 08:01 Sara i patka
 08:13 Volim životinje
 08:30 Kronike Matta Hattera
 08:56 Potepuh
 09:02 Gem, set, meč
 09:30 Na prvi pogled
 10:00 Dama pod velom
 10:55 Čarolija
 11:45 Zabranjena ljubav, kanadsko-francuski film
 13:30 Degrassi
 14:25 Moj otac mora umrijeti, film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega
 17:15 Svlačionica
 18:10 Bitange i princeze
 18:40 Sve će biti dobro, serija

20:00 Nogomet, LP - emisija
 23:15 Zakon i red
 00:00 Seks i grad
 00:30 Bitange i princeze
 01:05 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 23.8.2017.

06:40 TV Kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Zaronite s nama: Pasjača - Konavoske stijene
 10:05 Na vodenome putu
 10:55 Bajkovita Hrvatska: Arboretum Trsteno
 11:06 Dome, slatki dome
 11:43 TV Kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:07 Zaronite s nama: Pasjača - Konavoske stijene
 13:15 Slatka kuharica
 13:35 Lovac na bilje
 14:08 Takvim sjajem može sjati: Od popevke do šansone
 15:00 Najbolje vrtne kućice
 15:55 Detektiv Murdoch, serija
 16:43 TV Kalendar
 17:00 Vijesti u 17
 17:10 HAK - promet info
 17:15 Hrvatska uživo
 18:00 Lijepom našom: Sombor, 2. dio
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:04 Ritam ljeta
 20:55 Zaronite s nama
 21:00 Sol života
 21:35 Novine, dramska serija
 22:35 Dnevnik 3

22:55 Vijesti iz kulture
 00:43 Don Matteo
 01:35 Detektiv Murdoch
 02:21 Hanna
 04:06 Tema dana
 04:18 Ritam ljeta
 05:09 Dinastija, serija

06:35 Dvorac igračaka, animirana serija
 07:01 Pjesmice i brojalice: Žabe
 07:04 Nestašne životinje
 07:51 Žak i Kvak, crtana serija
 08:00 Mišo i Robin
 08:06 Njama, njam: Dunja
 08:30 Kronike Matta Hattera
 08:56 Potepuh, dokumentarna serija
 09:02 Gem, set, meč - serija za mlade
 09:30 Na prvi pogled, serija za djecu
 10:10 Idemo na put s Goranom Milićem: Južna Amerika - Ekvador
 10:55 Čarolija
 12:45 Svaki dan dobar dan: Alzheimer - bolest koja ne boli
 13:30 Degrassi
 14:25 Nestala, 16 godina - američki film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega
 17:20 Svlačionica
 18:15 Bitange i princeze
 18:55 Sve će biti dobro
 20:13 Dama pod velom, serija
 21:11 Catlow, američki film
 22:56 Zakon i red: UK
 23:41 Seks i grad
 00:11 Bitange i princeze
 00:46 Noćni glazbeni program - Spotovi

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapisi s terena

Šator na leđa i pravac planina (I.)

Često iz čudnih spojeva naiđu interesantni susreti, priče i događaji, a takav je i ovaj zapis s terena. Nastao u momentu kad je internet okupio društvo i poveo ga u prirodu. Čudan spoj interneta i prirode, drugara i neznanaca, zelenila i gore, ravnice i vrhova. Spoj želje i volje.

I ovog puta smo poziv našli na internetu, još u rano proljeće i datum je bio upisan, a želja umjesto da blijedi, vremenom je jačala i znali smo da je to to. »Šator na leđa i pravac planine«, pisalo je i pozivalo. Odredište Zelengora, novaca ništa, osim za hranu koju sami ponesete i ostale stvari koje sami procijenite da su vam potrebne. Samo uporni u izgovorima bi našli razloga da posustanu.

Obrazovni moment

Kao i svaki ozbiljan putnik, prvo smo uradili domaću zadaću i malo istražili podatke o putu do Zelengore, samoj planini, njezinim stanovnicima, vremenskim prilikama i spakirali se za put. Na ovakva mjesta se ne nosi mnogo stvari, stvari i nisu bitne. Bitno je ponijeti nešto toplo, jer noć u brdima i planinama umije biti hladna, pa tu ni logorska vatra ne pomaže. Naravno, šator, vreća i dobra podloška za spavanje su obavezni za ovakve izlete, a dobra tenisica nešto na čemu će vam biti zahvalno cijelo tijelo. Za ovakve akcije planinari često nose i duge hlače i još duže čarape jer zmija nije rijedak stanovnik kojeg, ako nagazite, može biti problema, za vas više nego za nagaženog stanovnika. Ne brinite, ti trenuci u kojima zmija ujede jesu rijetki i dogodit će se samo onima koji ju u nepažnji zgaze. No, priznajemo, činjenica da ujed možete dobiti od poskoka ili šarke ulijeva strah i umije okupirati misao ali priroda kroz koju ćete ovdje imati priliku šetati će vam lako okupirati misao i nećete brinuti, nego samo biti obazrivi.

Obvezno skretanje s puta

Do Zelengore je lako doći i postoji mnogo putova koji će vas iz Vojvodine odvesti, a na vama je da izaberete koji se uklapa u

vrijeme, vozačke sposobnosti i ostale prohtjeve. Računajte da se kroz Bosnu i Hercegovinu vozi sporije zbog krivudanja ceste, uspona i zbog ljepote prirode kojoj nećete odolijevati, pa ćete praviti česte stanke. Zbog toga i jesmo izašli iz kuće, pa je to u redu. Mi smo išli okolnim cestama, sreli se s organizatorima ove akcije u Zenici, pa svi zajedno prvo obišli Memorijalni kompleks Tjentište, koji je, kao i veći dio Zelengore, dio Nacionalnog parka *Sutjeska*. Interesantna mala ekipa odabranih, uglavnom nepoznatih ljudi na spomeniku jedne od najtežih bitaka u Drugom svjetskom ratu, čeprkala je pričama po prošlosti koja je zadesila naše narode. Bio je to interesantan moment u koji nas je uvukao povijesni val i povezala zajednička nit. Obišli smo cijeli kompleks o kome ćemo pisati drugom prilikom, jer zavrjeđuje više od usputnog pomena, a svima predlažemo da ga obiđu i skinu nepravdu zaborava.

Ovdje vrijeme nemilosrdno leti i nikada ga nećete imati dovoljno za sve. Na naše krajnje odredište, a polaznu bazu u otkrivanju Zelengore, stigli smo u sam smiraj dana, pa smo uspjeli uživati i u zalasku sunca. O putovima kojim smo prošli kroz samu Zelengoru da našeg kamp mjesta nećemo puno pisati, ali savjetujemo da, ukoliko nemate neko terensko vozilo, platite prijevoz lokalcima koji prevoze džipovima i kombijima i poštedite sebe stresa oko vozila. Putovi su sve, samo ne utabani. To je vjerojatno i razlog zašto Zelengora uspijeva sačuvati svoje ljepote od nemara koji učini velika dostupnost ljudima.

Kako smo se ukampirali, spavali, koga smo sreli u šetnjama, što smo jeli i na koje vrhove se peli, pisat ćemo u sljedećem broju. (Nastavit će se)

P.S.

Ne uskraćujemo rubriku *Priroda i društvo* za recept, ali za prvi dio ove avanture vas molimo da ništa ne pripremate nego uživajte u bureku, piti, čevapima i pečenjima koje vam ova lijepa zemlja nudi. Ovdje se ne radi o gladi, nego o ugađanju osjetilima.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Salašari somborski na 20. Maratonu lađa na Neretvi 2017.